

slovenski čebelar

Letnik LXXXIII — Leto 1981

12

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Št. 12

1. december

letnik 83

VSEBINA

CONTENTS

Minka Zupančič: Priprave na redne letne občine zbornice in programske konference čebelarških organizacij	362
Stojan Droč: Opravila v decembru Mr. Đuro Sulimanović: Zdravljenje varrooze z varitanom	364 365
Prof. Edi Senegačnik: Prezimovanje matic v rezervnih družinah	363
Dušan Medved: Čebelarstvo sodelovanje ob meji	368
Martin Mencej: Vprašanje čebelarškega strokovnega jezika	371
Inž. Bruno Krištof: Naši znani čebelarji	373
ZČDS: Pomembno mednarodno priznanje čebelarju iz Slovenije	378
Inž. Vladislav Kraus: Konzervacija sperme v čebelarstvu	380
Josip Belčič: S čebelami skozi življenje	385
Jože Grabrijan: Izkušnje z medvedom	387
Inž. Franček Šivic: »Vinogradniki se jezijo na čebelarje«	389

M. Zupančič: Preparations for the regular annual general meetings and programme conferences of beekeeping organizations	362
S. Droč: Beekeeper's occupations in December	364
D. Sulimanović: The curing of the varroa with varitan	365
E. Senegačnik: The wintering of queen bees in spare families	368
D. Medved: Beekeeping cooperation on both sides of the frontier	363
M. Mencej: The problem of the beekeeping professional language	371
B. Krištof: Our renowned beekeepers	373
ZČDS: A noteworthy international award to a beekeeping from Slovenia	378
V. Kraus: The preserving of sperm in beekeeping	380
J. Belčič: With bees through one's life	385
J. Grabrijan: Experience with a bear	387
F. Šivic: »Wine — growers are angry with beekeepers«	389

ZA ČEBELARŠKE KROŽKE

FOR BEEKEEPING SOCIETIES

Darja Škrlec: Naše začetno delo v čebelarškem krožku	390
Kristina Rebula: Obisk pri čebelarju	391

D. Škrlec: Our first work in the beekeepers circle	390
K. Rebula: Our visit to a beekeeper	391

OSMRTNICE

OBITUARIES

Slika na naslovni strani: V pričakovanju nove čebelarške sezone: foto inž. Šivic

6. POSVETOVANJE O SODOBNEM ČEBELARSTVU IN RAZSTAVA ČEBELARSKÉ OPREME

Posvetovanje o sodobnem čebelarstvu in razstava čebelarske opreme je osrednja čebelarska prireditev pri nas, ki obravnava najvažnejše probleme čebelarstva in omogoča neposreden vpliv čebelarjev na usmeritev čebelarstva. Vsakoletna udeležba čebelarjev iz vse Jugoslavije dokazuje, da je prireditev potrebna, saj celovito seznanja čebelarje z najnovejšimi dosežki s področja tehnologije, opreme, borbe s čebeljimi boleznimi, pašo in pridobivanju posebnih pridelkov.

6. Posvetovanje o sodobnem čebelarstvu in razstava čebelarske opreme bo tudi letos v osnovni šoli Edvard Kardelj v Polju pri Ljubljani v soboto 9. in nedeljo 10. januarja 1982 leta.

RAZPORED 6. POSVETOVANJA O SODOBNEM ČEBELARSTVU

Sobota, 9. januarja 1982

- 9.00 Otvoritev in podelitev priznanj
- 9.30 Referati na temo tehnologija čebelarjenja v panjskih sistemih
- 13.00 — 15.00 Odmor
- 15.00 Referati na temo sodobna oprema po različnih usmeritvah v čebelarstvu
- 17.00 Zaključek prvega dne posvetovanja

Nedelja, 10. januarja 1982

- 9.00 Čebelje bolezni
- 11.00 Medovite rastline
- 13.00 Zaključek 6. Posvetovanja o sodobnem čebelarstvu

Vzporedno s posvetovanjem bo razstava čebelarske opreme na kateri bodo sodelovali največji proizvajalci opreme pri nas. Udeležbo pa so prijavile tudi priznane firme iz inozemstva (**Thomas, Lega, Graze**), ki bodo na razstavi praktično prikazale delo najsodobnejših čebelarskih strojev.

Pozivamo tudi čebelarje, da sodelujejo na razstavi v čim večjem številu. Razstava je odprta v času trajanja 6. Posvetovanja o sodobnem čebelarstvu.

Zveza čebelarskih društev
Slovenije

PRIPRAVE NA REDNE LETNE OBČNE ZBORE IN PROGRAMSKE KONFERENCE ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ

MINKA ZUPANČIČ

Čebele so pripravljene za prezimovanje, čebelarji pa bomo zdaj namenili več časa izobraževanju in pripravam na redne letne občne zборе in programske konference, kot imenujemo naša redna vsakoletna srečanja in dogovarjanja za nadaljnje delo.

Da bodo ta srečanja uspešna, se bomo zanje temeljito pripravili, tako vodstveni organi društev kot posamezni čebelarji. Z uspehi in težavami bomo že pred zbori seznanili novinarje, tudi lokalnih radijskih postaj in časopisov, morda pa tudi sami napisali članek za objavo.

Na zборе in konference bomo vabili poleg članov društva in čebelarskih krožkov tudi čebelarje, ki niso včlanjeni, nadalje predstavnike SZDL, krajevnih skupnosti, SIS za kmetijstvo in izobraževanje, predstavnike kmetijskih in gozdarskih organizacij, hortikulture in seveda veterinarje ter novinarje.

V konkretnih poročilih upravnega odbora bomo navzoče in javnost seznanili s problemi in predlagali rešitve zanje:

Povedali bomo:

1. Kako smo sestavili petletni in letni načrt društev in jih uspeli vključiti v splošne družbene načrte krajevnih skupnosti in občin, regij in republike ter kako uresničujemo obveze iz tega načrta. Za koliko smo povečali število čebeljih družin in koliko stojišč nam je uspelo postaviti v oddaljenih, manj naseljenih in strateško pomembnih območjih, kjer so za čebelarjenje ugodni pogoji, brez njih pa propadajo velike količine naravnega daru, ki ga zmorejo pridobivati le čebele. Ali smo pri občinskih organih dosegli sprejetje odloka ali odredbe o

obveznem popisu in prijavi čebelarstev, v republiškem merilu pa tozadevna določila o varstvu čebel glede zaščite pred boleznimi?

Kako smo sestavili pašni razpored (kataster), kako smo ga objavili. Ali nam je uspelo dogovoriti se s prevaževalci čebel, da ti postavljajo stojišča, kot določa čebelarska organizacija, po pašnem razporedu in ne po poznanstvih, brez potrebnih zdravstvenih potrdil. Ali smo pri svojih članih utrdili disciplino in zavest, da se ravna po predpisih in dogovorjenih pravilih prevažanja?

2. Kako smo se izobraževali in kakšne načrte imamo v tem pogledu. Koliko predavanj in posvetovanj smo organizirali in katere učne filme s področja čebelarstva smo si ogledali, ali smo organizirali obisk predavanj in razstav, ki jih prirejajo čebelarske organizacije in podjetje Medex, ali smo organizirali medsebojna srečanja za izmenjavo izkušenj, podpiramo in spodbujamo novatorstvo v čebelarstvu in pri čebelarjenju. Koliko strokovnih ekskurzij smo organizirali, smo si ogledali Čebelarski muzej v Radovljici. Kaj smo predlagali in predlagamo za ureditev ČIC in nove selekcijske postaje v Ljubljani. Ali ima društvo svojo strokovno knjižnico, s katerimi knjigami jo bomo dopolnili, kako smo in bomo poskrbeli, da pridejo strokovne knjige o čebelarjenju in čebelah v šolske in druge krajevne knjižnice, kaj predlagamo o uporabi tiskovnega sklada, zbranega pri Čebelarski zvezi Slovenije? Koliko seminarjev smo in bomo organizirali za čebelarske preglednike in mentorje čebelarskih krožkov. Smo se organizirano udeleževali javnih manifestacij in zborovanj čebelarjev?

3. Predstavniki čebelarških krožkov bodo na zborih samostojno poročili. Mi pa bomo poročali o moralni in materialni pomoči krožkom, kje so še možnosti za ustanovitev krožkov, kako smo povezani s šolami s SIS za izobraževanje in kulturo ter zavodi za šolstvo. Najboljše krožkarje, zlasti tiste, ki so dosegli vidne uspehe na tekmovanjih, bomo nagradili s knjižnimi nagradami.

Poročali bomo, kako vodimo skrb za člane čebelarških krožkov, ki nadaljujejo izobraževanje na srednjih in višjih ter visokih šolah. Morda so pripravljeni vključiti se v raziskovalno delo s področja čebelarjenja in čebeljih pridelkov. Dogovorimo se, kako jim bomo moralno in materialno pomagali in navezali stike z biotehniško fakulteto, kmetijskim inštitutom, podjetjem Medex in drugim raziskovalnimi institucijami.

4. Kaj smo dosegli pri preprečevanju, širjenju in zatiranju čebeljih bolezni, ali smo dobro povezani z veterinarsko inšpekcijo in veterinarskimi postajami zaradi ugotavljanja in zdravljenja te nevarne nadloge? Kako smo tekoče seznanjali člane s širjenjem nevarne varrooze in kako smo in moramo ukrepati, ali nam je uspelo nabaviti zdravila in preventivna sredstva in kaj moramo storiti, da bo dobava teh redna?

5. Ali smo uspeli pri dogovarjanju s kmetijskimi in gozdarskimi organizacijami, z vrtičkarji in vikendaši glede škropljenja s strupenimi škropivi v času, ko so ta nevarna čebelam? Je naš glas prišel na ušesa slehernega, ki uporablja strupena škropiva? Smo morda naše želje in zahteve objavili v časopisju, ki ga bere največ ljudi in s tem opozorili na škodo, ki jo delajo čebelam, če tudi nevede? Smo se povezali in kako se bomo povezali z lovskimi društvi zaradi prevelike navzočnosti medvedov na nekaterih pašnih območjih?

6. Smo dosegli uspehe pri dogovarjanju z gozdnimi gospodarstvi glede

zasajevanja tudi medonosnih dreves, s hortikulturnimi in turističnimi organizacijami in društvi pa glede zasajevanja medonosnih okrasnih rastlin in grmičja, kakšne načrte imamo za zasaditev sami? Kako smo uspeli pri kmetijskih organizacijah in njihovih pospeševalnih službah, da so in da bodo zasejali čimveč polj z medovitimi rastlinami: oljno repico, ajdo in medovitimi deteljami.

7. Kako smo čebelarje seznanjali z novejšo tehnologijo čebelarjenja, jim pomagali pri nabavi sodobnih pripomočkov, posredovali nabavo plemenskih matic, kuhanju voščin, razkuževanju in izdelavi ter nabavi satnic, pravočasni nabavi sladkorja za dražilno in zimsko krmljenje, smo in kako bomo organizirali zbiranje in odpremo medu ter čebeljih proizvodov in vključevali čebelarje v kooperativne odnose s podjetjem Medex?

8. Predvsem pa bomo ugotavljali, koliko več smo pridobili čebeljih pridelkov in kakšen je bil gospodarski učinek zaradi izboljšanja tehnologije čebelarjenja, pravilnega in pravočasnega oskrbovanja čebeljih družin, zamenjave matic in podobno. Dogovorili se bomo, kaj moramo še storiti, da bomo v prihodnjem obdobju skupnih prizadevanj uspeli pridelati čimveč hrane, povečali izvoz in zmanjšali uvoz. Tudi čebelarji moramo pridobiti več čebeljih pridelkov vse bolj iskanih na domačem in tujem trgu. Kako bomo zagotovili več voska in kar je najvažnejše, da bo na vseh območjih zadostno število čebeljih družin za opravevanje kmetijskih kultur. Le tako bomo opravičili pomoč, ki nam jo družba daje, ali pa jo le zahtevamo za pospešeno čebelarjenje.

9. Dogovorili se bomo, kako bomo pomagali mlajšim čebelarjem začetnikom, starejšim čebelarjem, ki jim moči pojemajo ter ženam umrlih čebelarjev. Zavzeli se bomo, da čebelarstva v nobenem primeru ne bodo propadala.

S priznanji in odlikovanji Antona Janše bomo nagradili najbolj prizadevne čebelarje.

10. V nove upravne odbore in odbore za društveno kontrolo bomo volili vsaj tretjino mladih čebelarjev in čebelark. Za delegate, ki nas bodo zastopali v občinskih in medobčinskih ter republiškem zboru čebelarjev, bomo volili čebelarje s široko razgledanostjo in pripravljenostjo delati za

skupne potrebe. Še je čas, da predlagamo kandidate za volitve v interesne skupnosti, kjer bodo zastopali in branili naše potrebe.

Le enotni v naši organizaciji čebelarjev, pripravljeni na strpna dogovarjanja, zastopani po delegatih v družbenopolitičnih organizacijah, interesnih skupnostih in skupščinskih organih, bomo dosegali vse večje uspehe čebelarstva pa družbeno priznanje in vsestransko podporo.

OPRAVILA V DECEMBRU

STOJAN DROČ

Zadnji mesec v letu in tudi naslednja zimska meseca so za čebele čas počitka. Vse manj izletnih dni; z nastopajočimi ohladitvami se družine vse bolj stiskajo v gručo, in tako prežive zimo. V kroglo stisnjena družina pa se stalno giblje; zdaj je bolj stisnjena, zdaj se širi, kar je pogojeno z nihanjem temperature. Tudi zelo nizka temperatura, ki dosega lahko do 30 stopinj pod ničlo, dobro uzimljenim čebeljim družinam nič ne škodj in bodo zdrave izšle iz zime. Pri nas v Primorju se temperatura ne spusti globoko pod ničlo, toda je tudi burja, ki tod zapiha mrzla, da reže prav do kosti, kakor tukaj pravijo.

Zimski meseci so namenjeni počitku tudi čebelarjem, še zlasti to leto, ko je bilo razmeroma veliko prizadevanj, da bi odkrili najustreznejša območja medenja iglavcev, ki so letos v nekaterih krajih izredno dobro medli. Lahko rečemo, da je bilo to leto medeno še zlasti za tiste, ki so pravočasno odrinili s čebelami v hojeve gozdove. Za množično preseljevanje čebel v gozdna pasišča ima levji delež zaslug Medexova opazovalna služba medenja in razmeroma kaj ažurno obveščanje javnosti.

Če nam bo čas dopuščal, v decembru lahko začnemo z vsemi tistimi op-

ravili, ki jih postorimo praviloma pozimi. Na vrsto pride izrezovanje satov za kuho in oddajo v kuho, če tega ne opravimo sami, obnova in morebitna popravila že dotrajanih panjev, ki jih še ne kaže zavreči. Kdor je količkaj spretnih rok in ima na razpolago primeren prostor, lahko opravi vse to sam, kar je najceneje in narajeno tako, kakor sam želi. Ne smemo pozabiti na zbijanje potrebnih satnikov in na žičenje, očistiti in konzervirati bo treba čebelarstvo orodje, skratka vse, kar potrebujemo za naslednje leto.

Ne nazadnje so zimski meseci kot nalašč za strokovno izobraževanje, kar zlasti velja za mlade in za začetnike. Toda še tako izkušen »maček« v čebelarstvu bo vselej našel zanimivo strokovno literaturo, za katero bo žrtvoval mnogo zimskih večerov. Srdljivo spoznanje, da je varrooza na pohodu, sili nas, čebelarje, da dodobra preučimo možne oblike obrambe, torej preventive in kurative pri naših čebeljih družinah. Morda je že čas, ko si bomo morali čebelarji poskrbeti potrebne kadilnike z ventilatorjem za dimljenje proti varroozi. Brez takih kadilnikov je dimljenje družin neučinkovito in močno zamudno. Tudi strganje podnic in zbiranje

drobirja za preiskavo na varroozo opravimo dosledno, kar bo le nam v korist. Zavedati se moramo dodobra, da ta zajedalec ne bo nikomur prizanesel in da je čebelarjem samo v škodo, če se takim pregledom ogibajo.

Naj tudi tukaj ponovim, kar sem že povedal v novembru: mir v čebelnjaku je nujen. Zavarujemo čebelnjake pred nezaželenimi obiskovalci, ki lahko povzročijo ropot ali nemir. Toda brez strahu posezimo in rešujemo čebelje družine, ne glede na tempera-

turo če jih ogrožajo elementarne ali druge morebitne nesreče.

S tem sestavkom sklepam pisanje opravljen za to leto v prepričanju, da so bralci morda le našli kaj koristnega, hkrati z zavestjo, da je čebelarstvo še vedno neprečitana knjiga, ki nam odkriva nova spoznanja v čebelarstvu tehnologiji, še zlasti pri nas na Slovenskem. Pisu, ki bo pisal o delu s čebelami v prihodnjem letu, želim lahko pero, vsem čebelarjem pa srečno novo čebelarstvo leto.

ZDRAVLJENJE VARROOZE Z VARITANOM

DURO SULIMANOVIC

Jesen je čas, ko najlaže ugotavljamo varroozo pri čebelah. V čebelarstvu sezoni se paraziti zelo namnožijo, jeseni pa, ko matica vedno manj zalega, paraziti veliko bolj napadajo maloštevilne ličinke. Tudi število čebel v panjih je jeseni vse manjše in paraziti se skoncentrirajo na čebelah, ki bodo preživele zimo. Poznamo več načinov za ugotavljanje parazita, a najboljši je diagnostično dimljenje z enim od sredstev za zatiranje varrooze. Pri nas izdelujemo samo eno zdravilo, ki je deklarirano kot zdravilo proti varroozi, to je varitan, ki ga izdeluje tovarna KRKA. Prav zaradi tega bom opisal, kako ga uporabljamo.

VARITAN je zdravilo, ki je narejeno v obliki zelenkasto sivih tablet; te zažigamo v posebno prirejenih kadilnikih. Aktivna snov v zdravilu je fenotiazin, ki ga v različnih oblikah uporabljajo proti varroozi tudi v drugih državah (na Japonskem, v Sovjetski zvezi, Bolgariji itd.). Slaba lastnost fenotiazina je, da je težko gorljiv. Zaradi tega je tovarna KRKA dodala varitanu snovi, ki pri izgorevanju oddajajo kisik in s tem pospešujejo gorenje tablete. Toda zelo važno je, da je tableta varitana suha. Na škatlici piše: »Hranite na suhem in temnem mestu«, vendar čebelarji tega navo-

dila ne upoštevajo vedno. Tablete zelo rade vsrkajo vlago in potem prav težko gorijo. Najbolje jih osušimo tako, da jih položimo na bel papir in damo v pečico na 50°C za dve uri ali čez noč. (Papir ne sme porumeneti, ker je v tem primeru temperatura previsoka).

Druga pomanjkljivost zdravil, ki se uporabljajo v obliki dima, je ta, da zelo vznemirjajo čebele. Te lahko zaradi tega ubijejo matico. Znano je, da ne smemo uporabljati dima, če hočemo pri pregledu družine hitro najti matico. Takoj ko matica začuti dim, začne namreč vznemirjeno begati po panju. To nenormalno obnašanje matice lahko povzroči, da jo čebele stisnejo v klobčič in jo ubijejo. Prav zaradi tega so Japonci pričeli zdravilu danikoropa dodajati sredstva, ki zavarujejo matico. Iz tega razloga je tudi KRKA dodala varitanu snovi, ki omamljajo čebele za kratek čas, ko zadimimo čebeljo družino. Ker to v navodilu, ki je priloženo zdravilu, ni jasno napisano, se večina čebelarjev močno preplaši, ko čebele pri slabih družinah pri dimljenju padejo na podnico, ker so omamljene.

Prav zaradi tega varitana ne smemo uporabljati, če je temperatura nižja od 10°C. Omamljene čebele

namreč tedaj ne grejejo panja. Ohladijo se in otrpnejo na dnu panja, če je temperatura nižja. Če to traja dalj časa pri nizkih temperaturah, lahko odmre vsa družina, kar pa ni posledica delovanja zdravila. Zato je v jeseni, ko lahko pričakujemo nizke nočne temperature, bolje zadimiti družine zgodaj zjutraj, ne pa zvečer.

Dim fenotiazina bolje deluje na parazite, če je temperatura izgorevanja višja. Prav zaradi tega priporočajo, naj čebelarji tablete zažigajo v posebnih kadilnikih in na gorečem oglju. Dim vodimo v panj skozi žrelo preko podaljška, ki je nameščen na kadilniku. Če so v dimu opazne saje v obliki snežink, pomeni to, da je temperatura izgorevanja varitana prenizka. Zato moramo dodati večjo količino žarečega oglja. Če uporabljamo varitan za ugotavljanje varrooze, moramo položiti na dno panja bel papir, namazan z vazelinom. Dim fenotiazina omami parazite in jim poškoduje njihove osnovne življenjske funkcije, vendar se še vedno premikajo. Zato jih dobimo prilepljene na papir, kjer so dobro vidni. Če ne moremo položiti v panj papirja, postavimo predenj kartonsko škatlico. Čez en dan ali dva zmečejo čebele iz panja mrtve parazite, ki jih je usmrtil varitan in jih

lahko opazimo v škatli.

Če smo pri prvem dimljenju opazili varroozo, ponovimo dimljenje čez sedem dni. Po dimljenju dokrmimo čebele z zimsko zalogo. Med krmljenjem bo matica spet zalegla nekaj jajčec. Zato bomo morali zadimiti čebele še enkrat, ko se bodo izlegle te čebele, ker so preživele varroe odložile na njih jajčeca. Če pa nam vreme dovoljuje, pa bomo zadnjič zadimili, ko v panjih ne bo več nobene zalege. Vedeti namreč moramo, da je v tem času vsaka ubita varroa zelo pomembna. Prav tako pa bodo tudi čebele bolj mirno prezimile.

Opozoriti moram tudi, da je dimljenje s folbexom priporočljivo poleti, nikakor pa ni za jesensko zdravljenje, ker so izkušnje pokazale, da prihaja takrat do izgub matic celo do 30%. Druga zdravila lahko uporabljamo po navodilu izdelovalcev. Diagnostično dimljenje z viratanom priporočam v jeseni tudi zato, ker uničuje čebelje uši, ki pozimi vznemirjajo čebele.

Jeseni moramo dimiti po točenju medu za ljudsko prehrano, ker po zakonu med ne sme vsebovati ostankov zdravil. Na to moramo misliti pri dodajanju kakršnegakoli zdravila čebelam.

PREZIMOVANJE MATIC V REZERVNIH DRUŽINAH

PROF. EDI SENEGACNIK

Brez dobrih matic bi ne mogli uspešno čebelariti. Tega se dobro zavedajo naši čebelarji, zato sodj odbira in vzreja dobrih, plemenitih matic k najvažnejšim čebelarskim opravilom. Od dobre matice je namreč odvisen ves uspeh čebelje družine. Čebelarji zato vestno poskrbe, da imajo vselej na voljo dovolj mladih matic, ne samo v vseh svojih gospodarskih panjih, ampak tudi v rezervnih družinah. V teh pa matice lahko tudi uspešno prezimujejo. Pravzaprav je

to zlata rezerva za prihodnjo pomlad oziroma naslednjo čebelarsko sezono. Pogosto se namreč zgodi, da pride panj ob matico. Kadar si med letom čebele lahko same vzpodrede novo ali pa ima čebelar na voljo primerne godne matičnike ali matice iz plemenilčkov oziroma s plemenilne postaje, ni to noben problem. Drugače pa je, kadar si čebele ne morejo več iz mlade zalege vzpodrediti nove matice. To se prav rado zgodi v pozni jeseni ali pa po prezimovanju v zgodnji pomladi.

Takrat je težko ali pa sploh nemogoče dobiti kje rezervno matico. Če ni čebelar sam poskrbel zanjo ob primernem času, potem bo moral zdaj brezmatično družino pridružiti kakemu drugemu panju. Seveda bo s tem izgubil en panj, ki bi mu ob dobri letini lahko dal nekaj kilogramov medu.

Za matice, ki jih nameravamo prezimiti v rezervnih družinah, moramo poskrbeti o pravem času. To je takrat, ko so čebelje družine na vrhu svojega razvoja. Pri nas je to navadno v juniju. Pri prestavljanju v medišče ne bomo prav nič oškodovali čebelje družine, če ji bomo odvzeli po en sat godne zalege in potem tako napravili narejence. Ta naj ima vsaj pet ali šest satov godne zalege. Dodamo mu še po en sat medu in cvetnega prahu ter žlico ali dve vode. Če bodo namreč ostale v domačem čebelnjaku, se bodo pašne čebele vrnile na staro mesto, mladic pa bodo poletele na pašo šele čez nekaj dni. Če je mogoče, prenesemo take narejence nekaj kilometrov proč v drug čebelnjak. To lahko store zlasti prevaževalci, ki prenesejo narejence s pasišč v domači čebelnjak. V taki rezervni družinici oziroma narejencu bodo ostale tudi pašne čebele in družinica bo tako močnejša. Narejencem lahko dodamo godne matičnike ali že sprasene matice iz plemenilčkov ali s plemenilne postaje. Pazimo na to, da bodo začele matice zalegati vsaj pred kostonjevo pašo in tako poskrbele za mladi naraščaj. Ta bo namreč prezimil z matico vred in poskrbel, da se bo v njem matica dobro počutila in tudi dočkala pomladnih dni. Narejenci, ki smo jih napravili iz treh satov, se niso obnesli. Malo bolje je s štirisarjari, a tudi za te moramo poskrbeti, da jih zazimimo z obilico mladih čebel. Najbolj so se obnesle rezervne družine s petimi ali več sati.

Jeseni pred zazimljenjem še posebej poskrbimo za te družine. Pregledamo jih in ugotovimo, koliko je mladic

in zimske zalege. Če jih prezimujemo v matičarjih, to je v AŽ panju, ki je predeljen z notranjimi vmesnimi stenami na štiri dele, potem prezimujemo take panje vselej v srednji vrsti skladanice. Tako jih grejejo zgornji in spodnji panji. Samo močne družinice z obilico mladic in zadostno količino primerne hrane bodo uspešno prezimile. Namesto narejencev lahko uporabimo za rezervne družine tudi večje ali manjše roje. Moramo pa jih stalno krmiti, če ni paše. Le tako bo matica zalegala in na jesen bo v panju dovolj mladih, neizžrpanih mladic, ki so prvi pogoj za uspešno prezimovanje.

Pozimi je skoro vedno kak panj ob matico. Izkušnje so pokazale, da nam pri desetih družinah prav lahko pade kaka matica. Zato čebelarji tudi računajo na to in pripravijo za vsakih deset, nekateri pa tudi za vsakih pet panjev, rezervne družinice. Če je spomladi vse v redu in ni noben panj izgubil matice, kar se tudi lahko zgodi, potem je to še bolje. Rezervne družinice dodamo potem lahko kakj oslabljeni družini ali pa napravimo samostojen panj. V njem se bo taka družina z mlado matico ob ugodni paši spomladi hitro razvila in kmalu dosegla druge plemenjake.

Nekateri čebelarji imajo celo za vsak panj pripravljeno rezervno družino. Če produktivni panji uspešno prezimijo, dobijo potem iz teh rezervnih družinic 14 dni pred glavno pašo godno zalego iz njih. V rezervni družini ostane potem samo matica z enim satom zalege in s satom medu ter pašnimi čebelami. Zdaj dodajajo tej rezervni družinici satnice ali prazne sate, kj jih bo matica kmalu zalegla. Čebelar lahko tako stalno krepí svoje produktivne panje in jim dodaja zalego iz teh rezervnih družinic ali pa dela narejence. Seveda imajo taki čebelarji, navadno so to prevaževalci, vedno živahne družine, ki ob količkaj

dobri paši že v nekaj dneh napolnijo panje z medom.

Nekateri čebelarji dobe jeseni iz kranjičev ali košev tako imenovane »suhe« čebele. To je mlada žival, s katero okrepijo jeseni oslabiljene panje ali pa napravljajo iz njih samostojne nove družine z rezervnimi maticami. Takim družinam je treba dati več satov, v katerih je že zimska zalega, in pa sat cvetnega prahu. Vse to lahko vzamemo iz panjev, ki smo jih že prej malo bolj nakrmili za zimo. Iz medišč jim odvzamemo sate za te rezervne družinice. Teh družin pa ne smemo preveč krmiti, ker bi s tem mlade čebele preveč obremenili. Iztrošene in zdelane mladice ne bi dobro prezimile. Takim družinam po potrebi lahko dodamo liter ali dva sladkorne raztopine, več pa nikakor

ne. Ob prvih pomladnih dneh se še posebej pozanimajmo za te družine z rezervnimi maticami. Poglejmo kako izletavajo in ali že nosijo obnožino. Ko bomo začeli pregledovati panje, se najprej lotimo teh družin. Pri njih je namreč vedno prav rado kaj narobe. Poglejmo, koliko hrane še imajo in če je tudi zalega v panju. Tak pregled naj bo bežen, saj zdaj spomladi čebele potrebujejo predvsem toploto. Zgodi se, da je tudi taka rezervna družinica lahko prišla ob matico, ali pa je pozimi oslabela, lahko pa ima tudi malo hrane. Vse to si zapišemo in potem ukrepamo. Iz oslabljenih družin bomo najprej vzeli rezervno matico in jo dodali osirotelemu panju. Z drugimi družinami z rezervno matico, ki so dobro prezimile in so zdaj v redu, pa ravnamo odslej kot z drugimi panji.

ČEBELARSKO SODELOVANJE OB MEJI

DUSAN MEDVED

Predsednik konzorcija čebelarjev za tržaško provinco prof. Žitomir Terčelj me je povabil na skupen obisk razstave sodobne čebelarске opreme in čebeljih pridelkov v Lazise pri Veroni. Hkrati z razstavo je bil organiziran še simpozij o problemih čebelarstva v današnjem času z mednarodno udeležbo.

Povabilu sem se rad odzval, saj sem želel nekoliko spoznati okolje in razmere, v katerih italijanski čebelarji delajo in živijo. V ranih jutranjih urah, 4. oktobra t. l., sva se z ženo v Trstu priključila domačim čebelarjem. Avtobus je po naseljih okoli Trsta zbiral čebelarje tako, da so bila zasedena vsa razpoložljiva mesta.

Kot mi je ljubeznivi predsednik povedal, je bilo z udeležbo avtobusa nekaj težav, ker je bila ravno tiste dni trgateg grozdja v polnem razmahu. Ker so nekateri čebelarji tudi vinogradniki, so morali — čeprav neradi

— udeležbo odpovedati, zaradi obilice dela v vinogradu. Predsednik me je v avtobusu pozdravil in mi zaželel dobrega počutja med tržaškimi čebelarji. Ugodno je ocenil delovanje vodstva slovenskih čebelarjev v zvezi z varroo in pohvalil pisanje Slovenskega čebelarja o tej temi ter navedel, da je imela biološko obrambna metoda pozitivnen odmev tudi na Tržaškem.

Med potjo proti Veroni smo se s čebelarji v avtobusu pogovarjali največ o varroozi, zanimali pa so se tudi za uporabo matičnega mlečka, propolisa, cvetnega prahu in čebeljega strupa v zdravstvene namene.

Čebelje družine v tržaški in goriški provinci so v veliki meri napadene z varroo. Italijanske oblasti ne odredajo zdravljenja družin, temveč predpisujejo uničenje vseh družin v čebelnjaku ali stojišču, pa tudi če je bila odkrita le ena sama varroa. Po mnenju tržaških čebelarjev taki

Del skupine tržaških
čebelarjev v Lazisah
Tretji od leve sedi
predsednik
prof. Žitomir Trčelj
Prvi od leve stoji
avtor članka

predpisi pomenijo uničenje, ne pa zdravljenje čebel. Izražali so upanje, da bo posvetovanje v Lazisah predložilo vladnim organom v Rimu dovolj humano in predvsem uspešnejšo obrambo.

Ker italijanske čebelarke revije ne navajajo načinov in postopkov za diagnozo in zdravljenje, se tržaški čebelarji opirajo na obvestila v »Slovenskem čebelarju«. Posebno dobro so seznanjeni s člankom »Diagnoza in terapija varrooze«, ki obravnava izsledke lanskoletnega seminarja v Oberurslu pri Frankfurtu.

Italijanska država finančno podpira razvoj čebelarstva. Njihova združenja prejema denarno pomoč, ki jo določajo po številu članstva.

Razstava čebelarke opreme je bila zelo zanimiva in pestra. Pokazala je, da dobi italijanski čebelar v glavnem vso opremo in pripomočke od domačih proizvajalcev. Ta ni samo funkcionalna, je tudi kvalitetna in ustrezna estetskim normam današnjega časa. Moram ugotoviti, da dominira med njimi »LEGA« iz Faenze. Pa tudi drugi proizvajalci se trudijo, da ne bi zaostajali. Po naročilu iz Ljubljane sem ob pomoči prof. Terčelja povabil »LEGO« na VI. razstavo sodobne čebelarke opreme v Polje januarja naslednjega leta. Kljub veliki angažira-

nosti v proizvodnji so obljubili sodelovanje.

Razstavljeni so bili izključno nakladni panji sistema Dadant-Blatt s plodiščno in mediščno nakladdo. Izdelani so iz tri leta sušenega smrekovnega lesa brez grč. Videl sem satnice z vdeleno žično mrežo, ki se pritrudi na satnik. Tako odpade žičenje in vtiranje žice v vosek. Pri kovinski opremi dominira nerjaveči material, aluminija je le malo, medtem ko pocinkane pločevine ni več. Točila na ročni pogon so v zatonu in odstopajo mesto točilom na elektriko. Posode za shranjevanje medu so vedno opremljene z odrezno pipo, ki omogoča hitro, priročno in higiensko polnjenje kozarcev. Na ogled je bila raznovrstna embalaža za med. Čedalje bolj se prebija kozarec iz trde, prozorne plastike, ki ima enak videz kot steklo. Pa ne samo zaradi nižje cene, tudi skladiščenje in transport sta mnogo enostavnejša. Kozarci so okrogli in konični ter jih prazne vtikajo drug v drugega, zato jih gre okrog 500 v manjšo kartonsko škatlo. V enako gre le okrog 35 steklenih kozarcev. To je velika razlika in je razumljivo, da čebelarji posegajo po tej novosti.

Značilno je, da večina italijanskih čebelarjev sama pakira in prodaja med končnemu kupcu. Večji čebe-

larji ga dajo v prodajo tudi trgovini na drobno, seveda že pakiranega. Rekli so, da načelo rentabilnega poslovanja ne prenese daljše posredniške mreže.

Videl sem medove vseh barvnih odtenkov. Razstavljen je bil tudi kandiran kubanski med, temnorjave barve in svojstvenega okusa, ki ga prodajajo v grudah in pakirajo v papirne vrečke kot bonbone.

Veliki čebelarji, kot Porini, za katerega pravijo, da ima 3500 panjev, so prodajali med kar na razstavi. Drugi čebelarji pa so ponujali tudi matice in druge proizvode. Posebno uspešni so bili prodajalci raznih vrst stekleničenega medenega žganja in napitkov. V spominu so mi ostali predvsem zaradi izrednega okusa in spretnega komercialnega pristopa do kupca.

Vse priznanje gre marljivim organizatorjem. Poleg opisanega so v posebnih prostorih razstavili veliko število posušenih medovitih rastlin, z lepo vidnimi cvetovi in nazivi v več jezikih. Znamke s čebelo, satjem in drugimi čebelarskimi motivi so bile zbrane z vsega sveta. V posebni vitrini je bila razstavljena okamenela čebela — fosil. Na prvi pogled smo ugotovili, da se v milijonu let po velikosti in obliki ni bistveno spremenila. Kolikšna je vrednost tega fosila kaže dejstvo, da je bil neprestano zastražen.

Nekaj časa sem bil tudi na posvetovanju. Ravno takrat so obravnavali apiterapijo. Znan strokovnjak iz Pariza je poudaril zasluge Jugoslavije na tem področju, ki se po njegovem mnenju uvršča med tri vodilne države v svetu.

Pri obravnavi obrambe pred varroozo so bila stališča čebelarjev deljena. Tista območja, ki varrooze še nimajo, niso pokazala posebno velikega zanimanja zanjo. Končno so sprejeli kompromisno stališče, da naj bi odlok toliko spremenili, da se v bodoče

namesto vseh družin uniči le tista, v kateri bi našli varrooa.

Očividno tržaški čebelarji niso bili popolnoma zadovoljni s takšnim sklepom. Menili so, da se ostali čebelarji premalo zanimajo za to zadevo.

Lazise je lepo mesto ob Gardskem jezeru, ki živi pretežno od turizma. Ima veliko gostišč in trgovin. Obisk razstave je bil tako velik, da je predsednik že štirinajst dni pred pričetkom komaj uspel rezervirati prostor za skupno kosilo. To tudi kaže, kakšno je v Italiji zanimanje za čebelarstvo in čebelje pridelke. Na vseh razstavnih prostorih so živahno sklenili kupčije, ljudje so v vrstah stali, da bi prišli na vrsto. Le na lepo urejenem prostoru »Medexa« nisem opazil obiskovalcev, ker njihov zastopnik ni organiziral direktne prodaje proizvodov.

Ker varrooa ne pozna meja, je prav, da čebelarji med seboj sodelujemo, izmenjujemo izkušnje in sporočamo, kako daleč je napredovalo naše znanje v obrambi pred njo. Tržaški čebelarji so pripravljene za takšno sodelovanje.

Čutim dolžnost, da se zahvalim predsedniku prof. Trčelju in tržaškim čebelarjem za vso pozornost in gostoljubnost.

OBISK IZ PROVINCE ALTO ADIGE

V provinci Alto Adige pod Alpami je mnogo marljivih čebelarjev. Predsednika njihove zveze Sebastiana Zingerla poznam že od prej. Srečevala sva se na simpozijih in kongresih. Pojav varrooe v obmejnih provincah, ki leže ob jugoslovanski meji, je povzročil, da so se začeli zanimati za razmere v našem čebelarstvu. Dogovorila sva se, da bo prebil nekaj časa v Savudriji. Istra mu odgovarja tudi zato, ker se lahko pogovori s čebelarji brez prevajalca. Ob obisku sva obiskovala posamezna čebelarska stojišča, se pogovarjala s čebelarji o varrooi, o pašnih razmerah, o panjskih sistemih, o odkupnih cenah medu in

podobnem. Način zdravljenja čebel z dimljenjem mu je lepo pokazal ugledni in znani čebelar Ivan Kranjc v Marezigah. Od njega je dobil izčrpne informacije o vsem, kar ga je zanimalo. Ivan Kranjc nas je ljubeznivo sprejel in pogostil.

Ugledni gost je bil zadovoljen s tem, kar je videl v Istri. Doma bo poročal, da se nasledniki Antona Janše trudijo, da bi bili vredni njegovega imena.

Seveda izurjenemu čebelarskemu očesu ni mogla ostati prikrita skromna tehnična oprema naših čebelarjev in nizka odkupna cena medu. Čebelarji v Altu Adige sami polnijo kozarce z medom, jih opremijo z zaščitnim pečatom in prodajajo po enotni ceni 6400 lit za kg, bodisi potrošniku ali trgovini na drobno. Ta

na to oceno pribije še maržo. Po realnem kurzu dinarja vidimo, da dobi pri njih čebelar okoli 250,00 din za kg, kar je lepa cena in naš čebelar o njej lahko le sanja. Za naslednjo pomlad sem povabljen na študijski obisk čebelarstva province Alto Adige.

Stiki s čebelarji drugih dežel nam pokažejo, do kod smo pri nas prišli-kaj delamo dobro in kaj moramo še izpopolniti. To bogati naše izkušnje, dviga pa tudi ugled našega čebelarstva v svetu, saj nas tujci zaradi jezikovnih ovir le slabo poznajo in ne vedo za naša prizadevanja in hotenja.

Zdi se mi prav, da še dalje gojimo in negujemo stike s čebelarji sosednjih dežel v obojestransko korist in napredek.

VPRAŠANJE ČEBELARSKEGA STROKOVNEGA JEZIKA

MARTIN MENCEJ

Pred desetimi leti sta čebelarja Julij Mayer in France Guna načela vprašanje čebelarskega strokovnega jezika. (Glej letnik 1970, str. 48 in 109.) Niti prvi niti drugi avtor prispevkov ni bil jezikoslovec. Začutila pa sta potrebo po čiščenju, pravilnem oblikovanju in enotnosti strokovnega čebelarskega izrazoslovja ter izzvala uredništvo in jezikoslovce — čebelarje, naj se lotijo tega dela. Proti pričakovanju pa ni bilo odziva.

Zdaj, ko si s pozivom na čiščenje slovenskega govornega in pisnega jezika iščemo svojo pravo jezikovno podobo (identiteto), se srečujemo s pomembnim vprašanjem strokovnega izrazoslovja na vseh področjih družbenopolitičnega, kulturnega in še posebno gospodarskega življenja. In kako tudi ne, saj se že dušimo v nerazumljivih tujkah, prevzetih predvsem iz angloamerikanskega jezikovnega področja. To je prišlo že tako daleč, da je plevel že čez in čez prerasel

slovensko jezikovno njivo. Pospešeni družbenopolitični in gospodarski razvoj vsiljuje tuje izrazoslovje, pri prevajanju in postavljanju sicer slovenske besede, mislimo pa po tuje, kakor je že pred več kot 100 leti zapisal Fran Levstik. Z drugimi besedami bi lahko rekli, da uvajamo izrazoslovje, ki je tuje pristni slovenski govorici.

Na poziv SZDL Slovenije in na sporočilo s posvetovanja o slovenščini v javnosti, ki je bilo meseca maja 1979 v Portorožu, ni bilo ustreznega odmeva tudi ne v našem tisku, zato naj se na kratko omejim le na vprašanje slovenskega čebelarskega izrazoslovja (terminologije), samo kot čebelar, ker nisem jezikoslovec.

Slovensko čebelarstvo je glede čebelarskega strokovnega izrazoslovja v primerjavi z mnogimi drugimi strokami na dobrem in ni pretirano, če trdim, da je v zavidanja vrednem položaju, saj čebelarski prevajalci in pisci že več kot 200 let prizadevno

klešejo slovensko čebelarstvo terminologijo.

Prvo slovensko tiskano čebelarstvo besedilo smo dobili že 1792. leta s prevodom Janševe knjige Popolnoma podvuzhenje sa vsse zhebellarje. Oskrbel ga je zaslužni štajerski čebelar in prevajalec Janez Goličnik. Čeprav je pri prevajanju temeljito uporabljal lepo in kleno ljudsko govorico in črpal izraze iz bogate ljudske jezikovne zakladnice, je pač v tem prvencu dostikrat uporabljal izraze, ki so bili slovenski govorniki tuji, skovanke, ki so bile bližje nemški izrazoslovni miselnosti, kar je razumljivo in opravičljivo. Delo P. P. Glavarja iz leta 1776 Pogovor od zhebelnih rojou je žal ostalo kot »izgubljeno« v rokopisu vse do leta 1976, ko je izšlo v knjižni izdaji in tako ni moglo vplivati na razvoj in oblikovanje slovenske čebelarstva terminologije. Prevod nemške pisane knjige Jurija Jonkeja Krajski zhebelarzhik — kratko poduzhenje zhebele rediti in s'njimi prav ravnati, ki ga je pripravil J. Zemlja 1836. leta, je spodbodel Frana Levstika, da je v svojem rokopisu Bučelstvo pokazal, kako je treba črpati čebelarstvo strokovni jezik iz tedanje ljudske govornice in je s tem pomembno obogatil slovensko čebelarstvo jezikoslovje.

Omejil sem se le na najpomembnejša tovrstna dela tedanjega časa. Goličnikovo prevajanje je temeljilo na ljudski govorici na Štajerskem, Glavarjevo na Gorenjskem, Levstiku pa je bilo izhodišče ljudsko izrazoslovje na Dolenjskem.

Tako je imelo uredništvo mesečnika Slovenska čebela, ki je začel izhajati 1873. leta, že krepko jezikovno podlago. Kljub temu pa je tedaj še vedno vladala precejšnja anarhija v čebelarstvu terminologiji in je še vsak sam po svojih zmognostih koval nove besede, kar je razvidno iz tedanjih prevedenih ali pa izvorno pisanih delih. Zato je bila ena osnovnih nalog uredništva Slovenske besede in od

leta 1898 Slovenskega čebelarja, da so »pilili« slovenski čebelarstvo jezik in oblikovali enotno slovensko čebelarstvo izrazoslovje. To se jim je z leti tudi precej posrečilo in so v tem pogledu opravljali nalogo tako, da je v začetku tega stoletja pesnik Oton Župančič s svojim izostrenim posluhom za ljudsko govorico objavil: »Slovenski čebelar je po izrazoslovju, pristojnosti jezika in prefinjenem stilu eden najboljših časopisov, kar jih je v tem času izhajalo v slovenskem jeziku«. Tako je bilo zapisano v prvi polovici tega stoletja kot nekakšna samohvala v Slovenskem čebelarju. Če je bilo temu tako, potem je bilo to veliko priznanje dotedanjim piscem, prevajalcem in uredništvom. Hkrati pa se je s tem vsiljevala zahteva po nadaljevanju in čim večji skrbi za slovenski čebelarstvo pisani in govorni jezik.

Kako močno so čutili potrebo po čistosti in enotnosti čebelarstva izrazoslovja, dokazuje to, da smo že leta 1903 dobili Zbirko čebelarstva izrazov, ki jo je oskrbel prof. dr. Walter Šmid in je izšla kot priloga Slovenskega čebelarja. Kolikor mi je znano, je bil to do tedaj izreden primer v slovenski strokovni literaturi. Od tedaj pa je preteklo že 80 let. Res je, da je izšlo petdeset let za tem (v letih 1955—1958) obsežno in odlično kolektivno pisano strokovno delo Sodobno čebelarstvo, ki je pomenilo tudi v jezikovnem pogledu vrhunec slovenskega izrazoslovja in so ga s pridom uporabljali čebelarji, predvsem pa čebelarstvo pisci v zadnjih 25 letih. Kljub temu pa se v vseh teh letih pojavljajo še nekatere nejasnosti in nedorečenosti, kar povzroča negotovanje pri mnogih bralcih čebelarstva literature. Mimo tega so prav v zadnjih 25 letih napravili razvoj čebelarstva, tehnologije čebelarjenja in pridobivanje čebeljih pridelkov pomemben skok.

Naj navedem le nekaj teh, ki se ponavljajo in begajo pisce in bralce, pa naj si bo glede podedovanih nedorečenosti, kot npr.: čebelni — čebelji panj, čebelna — čebelja družina, medena — medna golša, ogrebat — ogreniti (raba!), žerka — žrka, ali pa raznih izpeljank, kot npr. čebeloreja (germanizem) itn. Mimo tega pa se je v teh letih pojavila vrsta novih izrazov kot posledica novejših pridobitev na področju čebelarstva, posebno še čebelnih pridelkov. Precej teh si je pridobilo v teku časa nekako domovinsko pravico z utemeljitvijo, da so mednarodne narave in so si utrlji pot v naš jezik z mednarodno delitvijo dela, predvsem z industrijskimi izdelki iz čebeljih pridelkov. Pri tem pa je vprašljivo, če tudi za domači trg.

Vsekakor smo pred nalogo, da kritično ocenimo nedorečeno izrazoslovje iz preteklosti, predvsem pa nove strokovne izraze, da se ne vrinejo v

naše jezikovno področje in ne dobe domovinske pravice. Tudi glede tega moramo v prihodnje posnemati prizadevanja naših predhodnikov, da ne bo treba pozneje rvati »ljulke tuje... de je noben purist več ne izruje« iz »naše kranjš'ne spakedrane«.

Trditev, da bi s posegi na to področje napravili še večjo zmedo, je seveda nevzdržna in je voda na mlin lagodnosti. Če bi se naši predniki držali tega načela, potem bi še vedno rekli čelstvo in ne čebelarstvo, piskre in ne celica, cvetna moka in ne obnožina, izmetalnica in ne točilo itn., itn.

Vsekakor sta poziv SZDL Slovenije in sporočilo s posvetovanja o slovenščini v javnosti tudi za nas veljavna. Ali naj ostanemo tudi tokrat brez odgovora?!

Zato predlagam, naj bi IO ZČDS imenoval ožjo strokovno komisijo, ki naj bi pripravila izhodišča za ustrezno slovensko in enotno tolmačenje spornih strokovnih terminov.

NAŠI ZNANI ČEBELARJI

Danes vam predstavljamo enega od najaktivnejših čebelarjev MZČD Maribor inž. Bruna Krištofa, ki kljub obilici dela vedno najde čas tudi za mlade čebelarje.

1. Kdaj in kako ste začeli čebelariti?

Čebelariti sem začel leta 1952 v Podvelki. Za čebelarjenje me je navdušil že leta 1949 moj sošolec, ki je tedaj že imel svoje čebele na Fali. Kot 16-letni mladenič sem prinesel prvi panj na ramenih iz vasi Remšnik; to je vas, oddaljena 7 km od mojega doma. Panj sem postavil v skromen čebelnjak, ki mi ga je oče postavil v neposredni bližini stanovanja. Že naslednji dan sem se odločil, da opravi, seveda s pomočjo soseda čebelarja, prvi pregled družine. Rezultat pregleda je bil porazen, saj sva ugotovila, da je bila družina brez matice, dobil pa sem tudi nekaj pikov, ki so precej spremenili moj obraz.

2. S kakšnimi panji ste začeli čebelariti in s kakšnimi čebelarite danes?

Moj prvi panj je bil Žnideršičev panj. Ta tip panja je bil v tistih časih in krajih že znan in zelo číslan. Žal ugotavljam danes, da je bil moj prvi panj zelo preprost in domače izdelave, brez pravih razstojišč, brez matične rešetke in dokaj čudnih dimenzij. Veliko težav je bilo tudi z nabavo satnic, ki jih ni bilo in zato so se čebelarji znašli vsak po svoje.

Ko sem se leta 1961 preselil v Maribor, sem zašel tudi v skupino znanih in dobrih čebelarjev, ki so me dodobra seznanili z AŽ panjem in mi pri delu vsestransko pomagali. Pri tem se moram še posebej zahvaliti takratnemu predsedniku čebelarke družine Studentenci - Pekre tov. Hajncu.

Pri čebelah je vedno dovolj dela

Moj prvi panj je bil AŽ in tudi danes čebelarim samo z AŽ panji. Število panjev je hitro naraščalo in tudi upadalo tako, da danes čebelarim samo še s 14 čebeljimi družinami. Znano je, da se rentabilnost čebelarjenja začenja šele s čebelarjenjem z nad 35 panji. Torej čebelarim nerentabilno, samo zaradi ljubezni do čebel.

3. Kako ste se učili čebelariti?

V prvih letih čebelarjenja sem bil prepuščen sam sebi, temu primerna je bila tudi tehnologija čebelarjenja — torej eksperimentalna. Začel sem se zanimati in prebirati redke knjige o čebelarstvu in tako spoznavati tudi za takratne čase primerno tehnologijo. Danes je to seveda drugače in upam si trditi, da mi čebelarjenje z AŽ panjem ne dela nobenih preglavic več.

4.—5. Kje kupujete panje in čebelarski pribor? Ali ste zadovoljni s kvaliteto in izbiro čeb. orodja in panjev?

Panje sem kupoval v glavnem v poslovalnici medobčinske zveze čebelarskih družin Maribor, danes pa so moji panji v glavnem izdelani na Vrhniki pri tov. Kržetu. Ob lepo in natančno

izdelanem panju pa se človek nehote zamisli nad izdelavo čebelarskega orodja, ki ga pa ni moč pohvaliti. Te ugotovitve potrjujejo, da bi bilo nujno potrebno izpeljati standardizacijo panjev in čebelarskega orodja.

6. S kakšno mero satnikov čebelarite in kako jih žičite?

Mere satnikov so podane z merami panjev, žičim pa v obliki črke W pokončno s petimi žicami, pač tako, kot so navrtane luknje v satnikih panjev, kakršne izdeluje Krže.

7. Katere čebelje pridelke pridelujete in kakšen je vaš povprečni pridelek medu?

Ne glede na pridobivanje čebeljih pridelkov »moderne dobe«, se ukvarjam še vedno le s pridobivanjem medu in deloma peloda in zadelavine.

Pridelki so zelo relativen pojem, saj imam pašišče oziroma čebelnjak postavljen v 30 km oddaljenem Ožbaltu ob Dravi. To je kraj, ki je obraščen v glavnem s smreko in jelko. Letni pridelki so od 10 pa tudi do 80 kg na gospodarski panj.

8. Kako preprečujete rojenje?

Roje preprečujem s trganjem matičnikov, seveda pa je precejšen porok za nerojivost mlada matica in izbira nerojivih pasem.

9. Ali izdelujete satnice sami ali jih kupujete?

Satnice kupujem v naši poslovalnici. Nesprejemljiva pa je praksa nekaterih čebelarjev, ki še vedno amatersko in nestrokovno prekuhavajo vosek in vlivajo satnice. Prepričan sem, da je to eden od možnih vzrokov širjenja bolezni čebel.

10. Ali sami kuhate voščine in kako?

Sam voščin ne kuham, dajem jih v kuho sosedu. Deviški vosek in pokrovčke pa topim s sokovnikom, ki je kar primeren za manjšo količino.

Aktivno sodeluje
tudi pri organizaciji
tekmovanj mladih
čebelarjev —
krožkarjev

11. *Ali sami vzgajate matice in kako?*

Za svoje potrebe vzgajam matice sam. Iz izredno lepih matičnikov prelegajočih družin pripravljam pršilčke, 5-satarje, ki so v naslednji sezoni še kako dobrodošli.

12. *Kako pogosto menjate matice?*

Matice menjam v glavnem vsake tri leta, dostikrat pa pride do menjava vsaki dve leti.

13.—14. *Ali čebele prevažate in na katere paše? Kako jih prevažate?*

Čebel ne prevažam, saj kadar za- medj gozd, je kvalitetnega medu dovolj tudi na stalnem stojišču. Pred leti sem prevažal z avtomobilom na kostanjevo in ajdovo pašo, česar pa danes ne delam več.

15. *Kje in kako točite med?*

Med točim v čebelanjaku, zadnje čase pa odnašam satnike domov in jih doma iztočim. Pri takem točenju prihaja do večjih stroškov prevoza, vendar je delo lažje in hitrejše.

16. *Kako zazimate čebele?*

Čebele prezimujejo v plodišču. Satniki ostanejo v večini primerov v medišču in matična rešetka je od-

prta. Slabše družine prezimim tako, da odstranim satnike iz medišča, medišče in zadnjo stran panja pa prekrijem z gumijasto peno, ki je bolj primerna, kot so drugi materiali za paženje čebel.

17. *Ali dajete v pregled zimske mrtvice in drobir?*

Zimske mrtvice in drobir dajem v pregled samo občasno in kadar je potrebno. Preventivno pregledujem čebele na nosemo in pršico sam.

18. *Kako je organizirano pobiranje vzorcev za pregled?*

Pobiranje vzorcev mrtvic in drobirja je pri nas urejeno prek družin oziroma MZČD Maribor, seveda v soglasju z zahtevami veterinarske inšpekcije. Prevaževalci pa to v glavnem urejajo sami, ker so vezani na dovoljenje za prevoz čebel.

19. *Ali tudi sami ugotavljate možno navzočnost varrooze in kako?*

Nevarnost varrooze ugotavljam sam s pregledovanjem trotovine s pomočjo lupe. V tem letu pa je bilo obvezno testno plinjenje vseh čebeljih družin na področju SO Maribor, zaradi najdbe žarišč te okužbe. Rezultati še niso znani. Želim le pripom-

ni, da tehnologija plinjenja ni ravno praktična, če plinimo z varitan tabletami, ki zelo nerade gorijo. Prepričan sem, da bi lahko tovarna zdravil Krka, ki te tablete izdeluje, surovino nanesla na lističe (folbex) in s tem močno skrajšala in olajšala delo čebelarjev. To je ena izmed nalog ZČDS.

20. *Katere čebelje bolezni ste imeli v čebelnjaku?*

Na srečo je v mojem čebelnjaku tu in tam navzoča le noseema, ki pa tudi ni tako nedolžna bolezen, kot si nekateri predstavljajo. Vsekakor je potrebno namenjati veliko skrb zdravstveni preventivi čebel. Pri tem je osnovni pogoj, da so družine močne, panji in čebelarški pribor čist in satovje, kolikor se da mlado. Ne morem trditi, da je to edini pogoj, vendar moje izkušnje tako kažejo. Obsojam tiste čebelarje, ki preventive ne upoštevajo in jim je edino vodilo le »pozitivna bilanca čebelarjenja«.

21. *Ali je vaše čebelarstvo rentabilno?*

Ze prej sem povedal, da se rentabilnost začenja šele nekje nad 35 panji. Ob upoštevanju vseh izdatkov, ki jih imam v zvezi s čebelarstvom, prihajam do sklepa, da drži stari pregovor, ki pravi: »Čebele te bosega najdejo in te v cokljah pustijo«.

22. *Kako prodajate med in druge čebelje pridelke?*

Od čebeljih pridelkov prodajam le med in propolis. S prodajo ni težav, seveda, če je le blago lepo in higienično pakirano. Med embaliram v steklene kozarce, ki so opremljeni z etiketo, s katere je razvidna vrsta in teža medu in mojim polnim naslovom.

23. *Ali ste član čebelarске organizacije in katere?*

Sem član čebelarске družine »Peter Močnik«, Studenci - Pekre, ki deluje pod okriljem medobčinske zveze če-

belarskih družin Maribor. Organiziran sem od leta 1963.

24. *Katere čebelarске probleme čebelarjev naj bi po vašem mnenju reševala čebelarška organizacija?*

Problemov, ki bi jih naj reševala čebelarška organizacija, ni malo. Določene težave, ki se pojavljajo na terenu, rešujejo čebelarске družine, društva in medobčinske zveze v glavnem same in vsaka po svoje. Danes premagujemo z veliko težavo dediščino, to je vključevanje čebelarских organizacij v družbenopolitične forme, predvsem SZDL, ki je nosilec vsega gibanja na terenu. Kako se naj neko društvo prebija s svojimi interesi, če SZDL sploh ne ve, da čebelarška organizacija v določenih krajih obstaja? Drugo poglavje je koordinacija posameznih čebelarских organizacij na področju naše republike itd.

Obstaja neskladje med sprejemanjem standardizacije panjev in čebelarskega orodja ter njegovega registriranja in sprejemanja čebelarskega zakona. Skratka, problemov ne manjka in mislim, da se bo ob tem morala zamisliti tudi ZČDS.

25. *Kakšno je vaše mnenje o čebelarском izobraževalnem centru?*

Sedanje stanje ČIC je takšno, da nas je lahko sram. Posebno narobe je dvoje:

1. odločitev in pričetek gradnje brez poprej preudarno izdelanega programa gradnje in programa financiranja;

2. slaba zavest nas čebelarjev poedincev in čebelarских organizacij.

Prepričan sem, da bi bilo treba h gradnji še prej pritegniti druge institucije in republiko. Mar nam ni jasno, da se tak center ne more vzdrževati sam, usluge pa, ki bi jih ta center opravljal, bi bile za čebelarje predrage.

Pridružujem se mnenju mariborskih čebelarjev, da je potrebno sto-

riti vse, da se sedanje stanje doma ohrani in da se dom čimprej proda, dobljeni denar pa po določenem ključu vrne vsem, ki so ta sredstva prispevali. Obstaja še tretja možnost, to je dokončati dom s pomočjo drugih zainteresiranih institucij.

26. Kakšno je vaše mnenje o selekcijsko vzrejnem centru ZČDS?

Na nekoliko plodnejša tla kot ČIC je naletel vzrejni center, ki pa svoje naloge ne more opravljati, kot naj bi jo (selekcija — ob nekontroliranih trojih). Odločitev o gradnji in vir sredstev zanjo pa mi nista znana. Vprašljiva sta tudi rentabilnost in način dela v vzrejnem centru.

27. Kako naj bi bilo organizirano čebelarstvo in izobraževanje?

Več predavanj na terenu, ki morajo biti kratka, jedrnata in v preprostih besedah, tako da bodo vsem čebelarjem razumljiva. Izdati bi bilo treba tudi več v preprostih besedah napisanih brošur. Predavanja kot tudi brušure ne smejo biti obarvani z osebnimi interesi. Izobraževanje naj poteka ob tednu čebelarjev tudi na vseh osnovnih in srednjih šolah, da bi tako pridobivali mlade čebelarje.

28. Ali ste za delo na področju čebelarstva dobili kakšna priznanja?

Za delo na področju čebelarstva sem prejel naslednja priznanja:

— Plaketo A. Janše od ČD Peter Močnik,

— Diplomsko delo v družini ob 30-letnici njenega obstoja,

— Odlikovanje red A. Janše III. in II. st. od MZČD Maribor,

— Krajevno priznanje OF za delo v čebelarstvu.

29. Kakšne zadolžitve ste do zdaj imeli v čebelarški organizaciji?

Predsednik družine »Peter Močnik« sem že 16 let. Poleg te funkcije so mi v MZČD Maribor zaupali še naloge predsednika komisije za izobraževanje, podpredsednika MZČD in mentorja za čebelarstvo naraščaj v MZČD Maribor.

Na osnovni šoli Janka Padežnika sem mentor in vodja krožka že 10 let. Sem tudi član republiške komisije za čebelarstvo naraščaj.

Pri opravljanju zaupanih funkcij se človek sreča z velikimi težavami, ki jih deloma uspešno in deloma manj uspešno premaguje. Žal pa pri vsaki akciji moti neodgovorna miselnost nekaterih čebelarjev, češ, imel je uspeh in zaupajmo mu še druge. Vse to ne vodi nikamor in človek prej ko slej opeša. Doslej si upam trditi, da sem skoraj vse zaupane naloge uspešno izvedel in naj navedem le nekaj teh:

— prvo razvitje družinskega prapora v MZČD Maribor,

— uspešno izdajo treh brošur o čebelarstvu,

— priprava III. republiškega tekmovanja mladih čebelarjev,

— organizacijo več čebelarskih razstav,

— podaritev plakete A. Janše tovarišu Titu ob njegovi 80-letnici in akcijo sodelovanja s pobrateno Mestno zajednico v Kraljevem ob 85-letnici tov. Tita, za kar se nam je osebno zahvalil.

Med neuspešnimi akcijami pa je postavitev čebelarstva doma v Mariboru. Ni se nam posrečila zaradi nezrelosti nekaterih čebelarjev in prioritete ČIC. Kljub neuspehu je misel še vedno živa, parcela in načrti pa so pripravljani.

Ob koncu želim vsem prijateljem čebelarstva in čebelarjem srečno in medeno leto 1982.

BILTEN MEDEX V TEJ ŠTEVILKI SLOVENSKEGA ČEBELARJA
NI IZŠEL ZARADI TEHNIČNIH RAZLOGOV.

POMEMBNO MEDNARODNO PRIZNANJE ČEBELARJU
IZ SLOVENIJE

**MEDALLA
DE PLATA**

**XXVIII
congreso
internacional
de apicultura
APIMONDIA**

EL COMITE DE APIMONDIA INTERNACIONAL

otorga el presente:

DIPLOMA

a:

FRANC - SIVIC

por su participación en este evento

- YUGOSLAVIA -

acapulco méxico, a 29 de Octubre de 1961.

CONGRESO de TRANSPARENCIAS.

PROF. DR. ING. V. HARNAJ

DR. G. PANNAMELE

SR. DAVID CARDOSO

Na 28. mednarodnem čebelarjem kongresu v Acapulcu v Mehiki je bilo poleg različnih prireditev tudi tekmovanje za najboljše čebelarske filme in diapozitive. Na to tekmovanje je poslal serijo 50 diapozitivov z naslovom »Medovita flora Jugoslavije« član našega uredniškega odbora inž. Franc Šivic in prejel zanjo srebrno medaljo. Nedvomno je ta visoka uvrstitev njegovih diapozitivov na svetovnem tekmovanju lepo priznanje za njegov trud na področju čebelarske fotografije in dobra spodbuda za njegovo nadaljnje delo.

ZČDS

OBVESTILO

Čebelarske krožke, društva in posameznike obveščamo, da lahko s 1. decembrom ponovno naročijo naslednje serije barvnih diapozitivov:

1. Biologija čebel (36 kos)
2. Čebelja paša 1. in 2. del (72)
3. Čebelarjeva opravila (36)
4. Čebelarska tehnologija (36)
5. Vzreja in odbira (36)
6. Prevažanje čebel (36)
7. Čebelji proizvodi (36)
8. Čebelarska tehnologija (36)
9. Bolezni, škodljivci in zastrupitve čebel (36)
10. Panske končnice (18)
V izdelavi pa imamo še naslednje nove serije, ki bodo na voljo za interesiranim že s 1. januarjem 1982:
11. Čebelarjenje v AŽ panju z zakladom (36)
12. Čebelarjenje z LR panjem (36)
13. Čebelja paša III. del (36)

Cena za posamezen diapozitiv je 45 din, vključno z ustreznim tekstom. Naročila sprejema inž. Franc Šivic, Ul. padlih borcev 31, Ljubljana.

KONZERVACIJA SPERME V ČEBELARSTVU

INŽ. VLADISLAV KRAUS

Konzervacija sperme sodi trenutno med najbolj sodobne delovne metode pri selekciji čebel v svetu. Inseminacija je umetno oplojevanje čebeljih matic. Konzerviranje sperme trotov pa je pomembno za inseminacijo. Teoretično je tudi mogoče razmišljati o konzerviranju kakršnegakoli razvojnega stadija in odraslega osebkta čebelje družine, posebno matic in trotov, začenši s stopnjo jajčec.

Prvič je uspelo umetno osemeniti matico leta 1927. Bili so to Američani Watson, Laidlaw, Machensen in Roberts, ki so postopoma toliko izboljšali metodo tehnike dela, da jo je bilo mogoče bolj na veliko uporabljati pri vzreji in selekciji matic. V Evropi opravljajo inseminacijo v zadnjih dvajsetih letih. Najbolj intenzivno se z njo ukvarjajo Nemci, Čehi in Poljaki. Konstrukcijo aparata za inseminiranje je spravil na današnjo raven in jo še najbolj razrešil ing. Veselý. Pri njegovem aparatu namreč odpade kakršnakoli sonda pri uvajanju igle v srednji jajcevod matice, tako da je delo preprosto in hitro. Zahteva seveda ročno spretnost in zadostno prakso.

Umetno osemenjevanje pri vzreji in selekciji matic predstavlja prevrat v praktični genetiki in njenem izkoriščanju v čebelarstvu. Za zdaj v praksi niti ni zadostno ocenjeno. Vsa dela pa je treba opravljati smotno in odgovorno in jih tudi tako voditi. Vse doslej so inseminirane matice po vsem svetu uporabljali zgolj kot izhodiščni material za nadaljnjo rejo, da bi izboljšali lastnosti družin na podlagi naravne paritve. V Češkoslovaški socialistični republiki zamenjujemo prvotno domačo temno srednjeevropsko čebelo za kranjico in to z umetno oplojenimi maticami kranjske pasme. Podobno zamenjujejo tudi v nekaterih drugih deželah, v katerih okvirno usmerjajo čebelarstvo vse dežele iz

osrednjih — centralnih — organov in kjer te ustanove tudi izpolnjujejo svoje organizacijske funkcije.

Sedanje delo, v zvezi z osemenjevanjem je v osnovi razdeljeno na dve glavni smeri. Prva je genetična usmeritev. Pri njej je namenjena glavna pozornost izbiri plemenskega materiala za vzrejo matic in trotov, enako kot pri vsaki selekciji. Druga smer pa je tehnično-biološka plat metodike dela. To plat inseminacije je mogoče razdeliti z biološkega vidika spet na več faz. Poizkusil bi jih povzeti takole:

1. Matico umetno osemenimo s spermo trotov zaželenega genotipa. V ta namen matico narkotiziramo s pomočjo CO₂ (ogljikov dioksid), da bi bilo mogoče iglo s semenom vpeljati v srednji jajcevod.

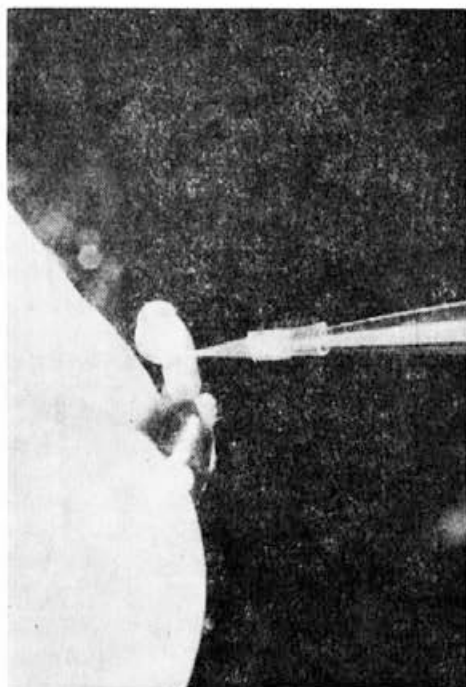
2. Zagotovimo, da si matica po inseminaciji dobro napolni svojo spermateko (semensko mošnjo) z zadostnim številom življenja sposobnih semenčic za vse svoje nadaljnje življenje, da bi mogla zalegati oplojena jajčeca vse do najvišje starosti. Idealno je število okrog 5 milijonov semenčic, najmanjša količina semenskih vlaken naj bi bila nad 4 milijone, ker se sicer matica predčasno izčrpa in potem ne zalega več oplojenih jajčec.

3. Zagotoviti moramo, da jajčniki — ovariji matice dobro in pravočasno dozori, tako da bi bila matica sposobna kmalu po osemenitvi v polni meri zalegati oplojena jajčeca. Tukaj, pri klasični metodi inseminacije, uporabljajo za stimulacijo jajčnikov spet naravno CO₂.

Semkaj sodi tudi prizadevanje, da naj bi bile inseminirane matice glede uporabnosti v gospodarski družini enakovredne maticam, ki so bile naravno parjene. K tej točki bi zaradi popolnosti uvrstil še biološko selekcijo matic pred oploditvijo. Razpravo o tem je

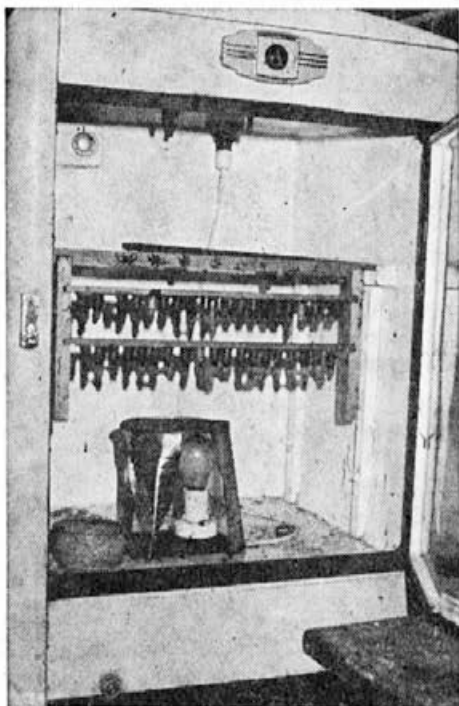
priobčil Slovenski čebelar, št. 1/81, S tem sledim načelu, naj bi bile oplodjevale samo matice, ki so za čebele privlačne — atraktivne, to je z največjim številom jajčnih cevčic. Samo tiste matice, ki si jih čebele same »izsortirajo« še pred oploditvijo, morejo namreč povečati uporabnost inseminiranih matic za potrebe povprečnega čebelarja.

Kot smo že navedli, v tehniki inseminacijskih del za zdaj še vedno uporabljajo narkozo matic s pomočjo CO₂. Prvo narkozo damo pri uvajanju semena matici, drugo pa najprej po 24 urah ali pozneje, zaradi stimulacije — dozorevanja jajčnikov inseminirane matice. Trajanje obeh narkoz CO₂ se od prvotnih dvakrat po 10 minut v zadnjem času vedno bolj skrajšuje. Dokazano je namreč — glej dela Woykega in ing. Veselega — da CO₂ maticam škoduje. Krajše narkoze pa ne vplivajo hudo negativno na prezgodnje staranje, imajo pa odločno negativen vpliv na dejavnost žlez matice, ki izločajo feromon. Zmanjšujejo tvorbo te snovi. Čebele imajo tako močan občutek osirotelosti, tolikšen, da si med seboj predajajo feromon svoje matere. Ta izloča to kemično snov s pomočjo svojih žlez po vsem telesu, največ pa na glavi. Zato čebele neprestano spremljajo matico v panju, sistematično jo obližujejo in nabirajo z njenega telesa ta feromon. Predajajo si ga vzajemno med seboj, tako da bi ga imela vsaka čebela v panju, največ seveda mlajša generacija. Ta se posveča skrbi za plod in je najbliže ob matici. Če narkotizirana matica izloča manj feromona, nimajo čebele možnosti, da bi si ga razdelile med seboj in da bi ga imela vsaka dovolj. Zato nastaja pri nekaterih delavkah občutek osirotelosti, četudi samo delno, posebno pri mlajši starostni stopnji, za katero je feromona zmanjkalo. Družina ima potem svojo matico za slabo, jo ignorira in se trudi, da bi jo kar najhitreje nadomestila z drugo s preleganjem. Zato je tudi klasično insemi-

Odvzem trotovskega semena

nirane matice teže dodajati družini tam, kjer je bila prej matica s polno produkcijo feromona. Če družina nima druge možnosti, da bi si vzgojila lastno matico, sprejme tudi dodano z manjšo produktivnostjo. Toda lahko se zgodi, da si na njeni prvi zalegi vzredi drugo matico, tako kot pri tihi zamenjavi. V praksi sem imel tudi primere, da družina ni preprečila niti tega, da je tako vzrejena mlada matica pičila svojo »mamo«, kar se pri normalnem preleganju nikoli ne zgodi. Glavni vzrok za neuspehe pri dodajanju inseminiranih matic normalni družini je pri čebelarjih tudi njihova majhna informiranost o tem problemu. Tak čebelar včasih obsoja te matice, ko mesec po sprejemu ugotovi, da je v družini nova matica, drugačna kot dodana in inseminirana. Razočaran je tudi, če inseminirana matica ni vedno vrhunska. Zato mora čebelar po sprejemu inseminirane matice vsak teden v teku enega meseca pregledati družino,

Zreli matičniki v inkubatorju

javov v življenju in storilnosti inseminiranih matic, ki bi bili posledica stresov pri narkotiziranju.

Ob vprašanju narkoz s pomočjo CO_2 moramo omeniti še nekaj. Vsak entomolog in napreden praktičen čebelar namreč ve, da suhozemskega mrčesa ni mogoče utopiti v čisti vodi, če ni v njej preveč dolgo. V mislim imam normalno vodo, brez primesi škodljivih tekočin, kemikalij ali drugi raztopin. Iz klorirane vode odstranimo npr. raztopljeni klor šele s prekuhavanjem. Suhozemski mrčes zapre dihalne odprtine potem, ko ga potopimo v vodo, seveda če more. Voda tako tudi ne prenika v zračnice, ker zrak, ki je v njih, ne uhaja ven. Življenjski proces organizma se nadaljuje tudi pod vodo; še naprej prihaja do sežiga kisika v zraku v trahejah in traheidah organizma, to je v dihalnih ali rezervnih organih za zrak. Zato se menja sestava zraka v telesu, kisika zmanjkuje in narašča odstotek CO_2 kot odpadnega produkta pri izmenjavi snovi. Tako prihaja postopoma do narkoze mrčesa pod vodo, enako kakor da bi CO_2 deloval iz zunanje sredine okoli mrčesa. Žuželka se po preteku nekaj časa sama uspa — avtonarkoza — in navidezno ne kaže več znamenj življenja, podobno kot pri navadni narkozi. Če jo vzamemo iz vode, se prebudi kot pri normalni narkozi. Smrt bi nastopila šele veliko pozneje, po absolutnem izčrpanju kisika iz zračnih rezerv v telesu. To traja pri nekaterih vrstah mrčesa tudi po več ur. Hladnejša voda upočasnjuje življenjske procese pri izmenjavi snovi — hiperminacija — s čimer se podaljšuje čas, dokler organizem ne porabi vsega kisika. Z biološkega stališča je torej enako, če pride do narkoze matice, ali kake druge žuželke na podlagi vpliva CO_2 iz zunanje sredine ali pa iz notranjih življenjskih procesov. Dejavnost žlez matice, ki izločajo feromon, je zmanjšana zaradi ene ali številnejših narkoz CO_2 , zaradi zunanje ali notranje dejavnosti plina, če traja narkoza po naših izkušnjah

dokler se ne zamenja generacija čebel. Pri tem sistematično odstranjuje zasilne matičnike, če se pojavijo. Ker smo spoznali škodljivost CO_2 , lahko dokažemo, da zaradi zmanjšane produkcije feromona inseminirane matice niso docela enakovredne drugim, čeprav se to seveda ne dogaja v vseh primerih. Glede storilnosti med njimi praviloma ni razlik, toda čebele raje prej zamenjajo inseminirano matico.

V zvezi z narkozami CO_2 je potrebno omeniti še druge pojave. Pri vsakem živem organizmu nastane ob nevarnosti smrti ali naglega ogrožanja življenja posameznika t. i. »stresna situacija«. V kakšni meri nastane stres matic pri narkotiziranju in kakšne posledice morejo iz tega nastati zanje pozneje, še ni znano. Lahko, da bi čebele odklanjale inseminirane matice tudi iz tega razloga. Pri svoji dolgoletni praksi in iz mojih izkušenj z inseminacijami in inseminiranimi maticami pa nisem opazil negativnih po-

od pet do deset minut, pri čemer krajša narkoza ne deluje vedno na stimulacijo jajčnikov matice. Takšne so naše izkušnje pri klasičnih metodah inseminacij. Po navedenem principu dela danes eksperimentalni češki čebelarški raziskovalni inštitut v Dolu pri Pragi drugo poinseminacijsko narkozo matic.

Dolgo je trajalo, da je inseminacija čebeljih matic iz prvih uspešnih eksperimentov dosegla s pomočjo znanosti in prakse sedanjo raven. Najprej je bilo potrebno odkriti vzroke mnogih komplikacij in težav, ali celo pred tem še popolnoma neznanih pojavov. Petdeset let pomeni skoraj eno generacijo človeštva.

Na podlagi sedanjega stanja rezultatov in tehnologije inseminacijskih del smo, kar zadeva enakovrednost teh matic z naravno oplojenimi maticami ter njih uporabnosti za navadnega čebelarja tik pred rešitvijo. Odklanjanja inseminiranih matic so v bistvu znana. Zato je potrebno najti še samo takšno končno rešitev, da bi bila uporabna za vse, ki se ukvarjajo z inseminacijo. Pri tem ostaja glavno načelo, da je treba izključiti narkoze kakršnekoli vrste ali pa jih omejiti na minimum, kar pomeni, da smejo trajati vsega največ dve minuti. Iz tega razloga smo poizkušali uporabiti lokalno anestezijo — začasno lokalno omrtvičenje — okrog nožnice matice s pomočjo kokaina, toda brez uspeha. Zato ostajamo še naprej pri narkozi CO₂, ki naj traja 1,5 do 2 minuti, samo za uvajanje igle s semenom. Za stimulacijo jajčnikov pa uporabljamo določen hormon, s čimer bi popolnoma odpadla kakršnakoli nadaljnja narkoza.

Še vedno pa se nismo prav nič približali odgovoru, kako konzervirati spermio in doseči, da bo popolnoma uporabna za daljši čas. V čebelarstvu smo se lotili najprej konzerviranja semen trotoev zato, ker je spermia prave priprav končna faza za izkoriščanje pri prenosu genetičnih kod — dednih

lastnosti — na prihodnje generacije čebel. S konzervacijo sperme želimo premostiti sezonsko naravo pojava trotoev v čebeljih družinah in težave pri njihovi vzreji zunaj sezone. S konzerviranjem semen je mogoče tudi zagotoviti vzrejo matic vse leto, torej tudi zunaj prave čebelarke sezone. Tako je mogoče tudi zelo dobro sodelovati v mednarodnem merilu.

V primerjavi z drugimi gospodarskimi živalmi ima seme trotoev vrsto posebnosti. Medtem ko se pri drugih gospodarskih živalih nanaša konzervacija vedno le na enega plemenjaka in se seme potem razredčuje in razdeli na več plemenjač, sestavlja vsebino konzerv trotjega semen vedno spermia večjega števila trotoev. Uspelo nam je ohraniti življenjskost sperme v konzervah tudi do 9 mesecev. Na drugi strani pa se je zgodilo, da spermia ni živela več kot teden po konzerviranju. V nobenem primeru nam ni do zdaj uspelo doseči niti povprečnih rezultatov pri zalegajočih maticah. Tudi če katera matica, potem ko je bila inseminirana s spermio iz konzerve, zaleže, nimamo še preizkušeno, kako ima napolnjeno semensko mošnjo in kako dolgo zalega oplojena jajčeca. Razen tega je odstotek izgub pri inseminaciji s semenom iz konzerve še vedno zelo velik. Nekatere zakonitosti pri konzervaciji sperme so že dobro znane ter jih ni mogoče v praksi obiti ali zanikati. Druge, specializirane samo za spermio trotoev, pa bomo v prihodnje gotovo še odkrili.

Če se pri večini višjih organizmov konzerviranje sperme napravi tako, da seme naglo zamrzujemo na temperaturo tekočega dušika, tj. na minus 196 stopinj Celzija, pa nam poizkusi pri trotoevski spermii na ta način za zdaj žal še ne uspevajo. Naravno je, da mora biti ohladitev opravljena tako hitro in naglo, da vezana voda v celicah ne bi imela možnosti, da kristalizira. Sicer bi prišlo do okvare protoplazme in s tem do smrti celice. Konzerve trotoevske sperme hranimo

v temnem prostoru pri trajni temperaturi plus 13 do plus 15 stopinj Celzija. Optimum je plus 14 stopinj Celzija. To je torej temperatura, pri kateri se nadaljuje normalna bakterijska dejavnost, če je pri tvorbi konzerv prišlo do infekcije. Toda praviloma do tega tudi pride, ker okolje, kjer seme odvezujemo, pač ni sterilno. Američani opisujejo vrsto kultur bakterij, za katere je trotovska sperma dober hranilen substrat. Zato uporabljajo za sterilizacijo konzerv streptomycin v fiziološki raztopini v koncentraciji 4‰. Večja koncentracija bi spermo usmrtila. Rezultati doslej žal niso zadovoljivi. Vzroki za to so lahko v fiziološki raztopini, ki po daljšem času ne vpliva ugodno na življenjskost sperme. V bistvu gre za raztopino kuhinjske soli (NaCl) 0,93‰, kjer je elektroosmotičen pritisk enak turgorju, to je napetosti celic. V čisti vodi bi sperme popokale, čeprav se same za trenutek poskušajo ohraniti s tem, da obrnejo biček okrog glavice sperme. Verjetno tu po določeni dobi negativno deluje sol.

Nadaljnji neugoden moment pri konzervaciji trotovskega semena je navzočnost zraka. Zato konzerve zgostimo v kapilarah s pomočjo centrifuge ob 7000 obratih na minuto. Zrak znižuje začasno, dokler je navzoč, Ph sredino sluzi okrog sperm, s čimer povzroči kislo reakcijo. Le-ta vzbuja gibanje bička sperme. Vsak gib zahteva energijo. Zaloga energije za gibanje bička sperme pa se nahaja v majhnem telescu na meji med glavico in repkom sperme. O tem glej delo avstralskega biologa sira Normana Berketta, Nobelovega nagrajenca v tej stroki, in njegove šole. Pri kisli reakciji oko-

lja sluzi in temperaturi nad $25^{\circ}C$ prihaja torej do spremembe energije, repček (biček) se začne valovito gibati in potiska glavico sperme pred seboj. Podobno se tudi napolnjuje spermatska matice po oploditvi. Telesce z zalogo se zmanjšuje sorazmerno s časom, v katerem se biček giblje, to je dokler deluje kisla reakcija okolja (pH pod 4,7). Telesce se izčrpava, nenehno se zmanjšuje ter ob sistematičnem gibanju bička po 28 urah popolnoma izgine. S tem preneha definitivno možnost kakršnegakoli nadaljnjega gibanja bička trotovske sperme. Pri drugih organizmih je seveda čas do izčrpanja telesca z gibanjem repka drugačen. Glavica sperme živi še naprej, če ima ugodne življenjske okoliščine, toda ni več sposobna oploditi jajčeca, ker se mu ne more približati.

Odlična znanstvena dela o konzerviranju trotovske sperme in o izkoriščanju konzerv je priobčil ing. Veselý, direktor češkega raziskovalnega čebelararskega inštituta. Na podlagi naših dosedanjih izkušenj in iz zaključkov njegovega dela izhaja, da zdaj in tudi v bližnji prihodnosti ne moremo pričakovati aplikacije metode konzerviranja trotovske sperme za širšo čebelararsko prakso.

Pač pa verjamem, da ob sedanjih znanstvenih spoznanjih in vednosti razvoj konzerviranja v čebelarstvu za praktično uporabo le ne bo trajal tako dolgo, kot je trajal razvoj inseminacije čebeljih matic. Saj se čebelarji sami in tudi ekonomisti vedno bolj zavedajo, da brez modernih metod dela v prihodnje ne bo več mogoče uspešno čebelariti. Tako je pač na vsakem področju človeške dejavnosti.

ČEBELARJI POZOR!

Vsako količino voščin in v vsakem letnem času, vam prekuham v vosek. Imam naj sodobnejšo tehnologijo, nove stroje in štiridesetletne izkušnje. IVAN RUPNIK, Vojskarska 25, 65280 Idrija.

S ČEBELAMI SKOZI ŽIVLJENJE

JOSIP BELCIC

(3. nadaljevanje)

ISKANJE NAJBOLJŠEGA PANJA

Po desetih letih zanosnega čebelarjenja sem ugotovil, da lahko dajejo največji pridelek samo močne družine z mladimi, plodnimi maticami. No, kljub temu sem, kot vsak čebelar, ki nima dovolj znanja, mislil, da je tudi od panja odvisen uspeh čebelarjenja. Po drugi strani sem želel preizkusiti čim več tipov panjev. Mnenja sem, da mora vsak čebelar poskusiti več tipov in da se šele potem lahko upravičeno odloči za enega.

Kot sem že povedal, sem podedoval od očeta originalne baračevke in modificirane Živanovičeve amerikanke. Prvi panji, ki sem jih sam delal, so bile osješke uzor dzierzonke, o katerih sem tudi že govoril. V Evropi so začeli uporabljati LR panje. Pri nas jih je širil Ivo Antonioli, učitelj čebelarstva iz Dubrovnika, v Nemčiji pa dr. Zander in Stumwel. Vsi ti panji so imeli satnike z dimenzijami 40×20 cm. Prve take panje sem izdelal 1928. leta. Ko sem sestavil prvi satnik, sem bil nezadovoljen. Ker sem vedel, da bo do jeseni v satju zalega, sem se spraševal, kje bo prostor za vence medu. Do takrat sem imel višje sate, 27–30 cm, kjer je bilo dovolj prostora za lepe vence medu in tudi za varno prezimitev čebel. Odločil sem se, da naredim za vsak panj polovično naklado s satnikom 40×10 cm za medišče. Dejansko je bil satnik 40×30 cm, le da je bil prerezan na prvi zgornji tretjini. Takrat nisem vedel, da je v ZDA neki Geo Demuth imel enake probleme in da je tudi enako ravnal kot jaz. Ta dodatek je imenoval »food chamber«, kar pomeni skladišče za hrano. Rusi imenujejo to »kormovoi etaž«. Pozneje sem zvedel, da je bil Geo Demuth pomembna

osebnost v ameriškem čebelarstvu in dolgoletni urednik njihovega znanega časopisa »Gleanings in Bee Culture«.

Katastrofalna zima 1928/1929. leta je uničila na tisoče čebeljih družin, ki so prebile zimo v eni vrsti teh nizkih satnikov. Veliko škode je bilo tudi v AŽ panjih. Vse moje družine, ki so prebile zimo na polovičnih nakladah z medom, so ostale žive.

Naslednja poteza je bila izdelava panjev za paviljonsko čebelarjenje, kjer sem se zgledoval po čeških »ul zasouvak«, ki so se odpirali zgoraj in zadaj. Sočasno si lahko delal v medišču in v plodišču. Plodišče je imelo dvanajst satnikov, ki sem jih jemal ven zgoraj in zadaj s kleščami, medišče 10 satov, polmedišče pa ravno tako 10 satov. Pisanje francoskih čebelarjev Audiberta in Beldama v »Jugoslovanskem čebelarstvu« me je spodbudilo, da sem 1935. leta izdelal prve ameriške dvojne panje konstruktorja Lawrencea. Panj je imel prostor za dve družini. Vsako plodišče je imelo 7 satnikov velikih 40 krat 20 cm in je bilo pregrajeno z mrežo — okenčki so bili veliki 2 mm. Čez obe plodišči je prišla matična rešetka, na rešetki pa podaljški, po potrebi ali s satniki ali s polsatniki.

Mreža je povzročila manjše oddajanje toplote, pa tudi manjšo porabo hrane. Zaradi pretesnega plodišča je nenehno prihajalo do rojenja, roju pa so se pridružile tudi čebele iz drugega plodišča. Ker so se čebele v mediščih mešale, je po koncu paše redno izginila ena matica. Tako je na koncu iz dvomatične družine nastala enomatična, ki je bila preskrbljena za čez zimo z medom iz polmedišča. No, poleg tega je iz dveh majhnih družin, ki so imele samo 7 satnikov plodišča, nastala normalna močna družina, po-

skus dvomatičnega sistema pa se ni posrečil.

Po katastrofalni zimi 1928/29 so se čebelarji navdušili za položko »zadragarko« konstruktorja Krste Pčelareviča Mršulje, ki je imela 20 satnikov z notranjimi merami 40×40 cm. Dvakrat sem delal s temi panji. No, tisto, kar je Mršulja pisal o njih v knjigi »Vodj praktičnog pčelara«, je bilo nesprijemljivo. Bil je nasprotnik matične rešetke in je ni uporabljal. Zaradi tega je bil tak panj kot konj brez vajeti; ni bilo mogoče ravnati z njim. Obilo medu je tak panj dajal samo v najbolj bogatih letih, medtem ko v povprečnih in slabih letih ni dajal nič. Ves pridelek so čebele porabile za razvoj zalege. Počasi so čebelarji pričeli opuščati ta panj.

V mojem sadovnjaku so bili tudi panji »Goljat«, izdelek prve jugoslovanske čebelarске industrije Ludvik Ritzman iz Novega Vrhasa. To je bila prva Goljatka, ki je bila izdelana brez znanja sodobne tehnologije čebelarjenja. Zgrajena je bila zelo konfužno. V plodišču je bilo devet satnikov. Njihove notranje mere so bile 65×29 cm, široki pa so bili 30 cm. V medišču je bilo 15 satnikov 40×20 cm, široki pa so bili 38 cm. Čez čas so tudi ta panj nehali uporabljati.

Izdeloval sem tudi listovne panje ki so imeli 20 satnikov, višine 40 cm. V moj opus sodijo še »kongresovke«, konstruktorja Jovana P. Jovanoviča, ki je bil urednik beograjskega »Čebelarja«. To je bil nakladni panj, ki je imel 10 enakih satnikov v plodišču in medišču, dimenzije pa so bile 40×25 cm. V plodišču so čebele na primernih medenih vencih varno prebile zimo.

Za zelo plodno matico je bila površina satja 200 dm^2 premajhna. Delal sem tudi z AŽ panji, ki sem jih opustil prav zaradi premajhne prostornine. Od nekdanj me je privlačil ozek in visok satnik. Bil sem namreč prepričan, da na takem satu čebele

varno preživijo zimo. Poznal sem tri mere satnikov: dathea in preussa, ki je imel dimenzijo 20×40 cm, nato Gerstungovega ter srbske »pološke« Ace Živanoviča, ki so imele mere 25×40 cm.

Odločil sem se, da bom imel širši satnik, in sicer 30×40 cm. Tako sem do prve svetovne vojne izdelal prve »pološke«. Obdržal sem tudi ameriške nakladne panje s polovično naklado za medišče.

Po drugi svetovni vojni je prišel konec čebelarjenja na enem mestu. Paše za čebele ni bilo dovolj, zato so čebelarji pričeli voziti čebele z ene paše na drugo. To pa je hkrati pomenilo konec paviljonskega čebelarjenja za večino čebelarjev. Tako sem tudi jaz začel izdelovati panje z zračanjem; vsak panj je imel svojo streho in stojalo. Taki panji so bili precej dražji, toda oprema je bila nujno potrebna. Tudi v ameriških panjih sem napravil zračenje, za vsak panj posebno streho in stojalo.

Ko je sin zrastel, se mi je pridružil v čebelnjaku. Izdelala sva več »pološk«, ki so imele 20 in 30 satnikov, in francoskih Dadan Blatt panjev; satniki teh panjev so imeli notranjo mero 40×30 cm, vsak panj pa je imel eno celo in eno polovično naklado.

Že trideset let prevažamo čebele s paše na pašo. To nam je prineslo nove probleme in negotovost. Problem je najti prostor za panje, ljudje se bojujejo čebel, zato jih nič radi ne sprejemajo na svoje kmetije oziroma posestva. Kot rešitev teh problemov so se pojavili prvi potujoči čebelnjaki avtobusi. To nama je olajšalo prevažanje, tako da sva se s sinom oddahnila, ker naju je prevažanje že pošteno utrudilo. Ideja je bila tu, potrebno je bilo samo najti najboljšo rešitev. Odločili smo se za listovni panj, ker se da z njim najbolje izkoristiti prostor na kamionu ali prikolic.

(Se nadaljuje)

IZKUŠNJA Z MEDVEDOM

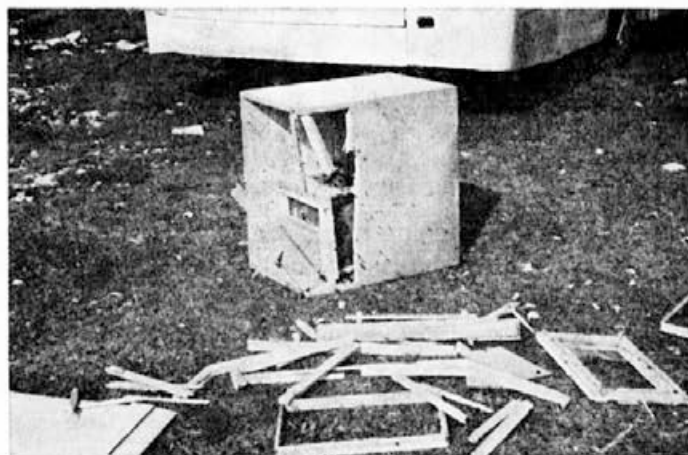
JOZE GRABRIJAN

V začetku julija smo se odpravljali v obljubeno deželo, kjer se je cecil med, v Gorski kotar. Med pripravami je bila tudi preventiva proti medvedu. V pogovoru s tovarišem Ivanom Grajšem, ki je nameraval svoje panje postaviti v gozdu, sva se domenila, da mu posodim električnega pastirja. S tovarišem Veseličem sva bila dogovorjena, da bova pri čebelah oba ali eden od naju. Tako je bilo. Kmalu po prihodu v Gorski kotar so nam kosmatinčeve sledi dale vedeti, da je tudi on tu. Zato sva bila bolj pozorna. Tako je lepo potekal julij in avgust, čebelice so pridno nosile, čebelarji smo čebelarili, vlekli medeno satje, žene pa pridno vrtele točila. Proti koncu avgusta je medeje ponehalo in premaknili smo se na Kamenjak. V soboto, 12. 9., sva se odločila, da jo potegneva domov za nekaj dni. Veselič se je vrnil k čebelam 18. 9. In glej, razdejanje! Dne 19. 9. me je čebelar iz Škofje Loke obvestil, da je okrog mojega čebelnjaka in še nekaterih drugih gospodaril medved. Takoj sem se odpravil k čebelam. Kosmatinec se je polotil dela tako, da je panje spodnje vrste porival navznoter v čebelnjak, in sicer je 10 panjev porinil 20

do 50 cm. Močno je poškodoval 3 panje; na enem je odtrgal prednjo steno, da je bilo videti satje, vendar se tega ni lotil. Dveh se je polotil v srednji vrsti in jih začel obdelovati od spodnje sprednje strani; odprl jih je do 10 centimetrov. Moja sreča je bila v tem, da so bile v notranjosti čebelnjaka kante, ki so mrcino ovirale, da ni mogla poriniti panjev v notranjost, razen dveh, ki sta zgornje panje držala le nekaj cm. Pot v čebelnjak bi mu bila odprta. Pri tem početju je močno vznemiril čebele. Za cel roj se jih je zbralo pod kolesi in so tam odmrle. Tudi med panji, kamor so se zatekle med premikanjem, jih je dosti zmečkal. Čebele so bile več dni po tem dogodku močno razjarjene. Iz tega sklepam, da so tudi kosmatinca opikale in da se zaradi tega ni polotil odprtega panja.

Podobno je kosmatinec čebelaril v čebelnjaku čebelarja iz Murske Sobotice. Pri Veseliču in še enem se je samo na kratko oglasil z manjšimi praskami. Čebelar iz Pule je izročil svoje panje v varstvo pastirjem iz Makedonije. Vendar tudi tako ni bilo varno, čeprav so imeli pastirji pse čuvarje. Medved je panj zdelal in za nameček

Tako je kosmatinec zdelal panj čebelarju iz Pule. Čebelarji, ki so bili naslednji dan tam so mu zbrali v plodišče, kar se je zbrati dalo. Foto: J. Gabrijan

Fotografija mojega čebelnjaka, nekaj dni po obisku kosmatinca, spodnjo vrsto sem deloma namestil na svoje mesto. Na fotografiji je delno vidno, zakaj si kosmatinec ni postregel z medenim satjem. Foto: J. Gabrijan

si je privoščil še jagnje. Naj povem, da so čebelarji uspešno varovali svoje čebelnjake z električnim pastirjem.

Tudi če je bil čebelar pri čebelah, se je medved teh ogibal. Sele po treh dneh naše odsotnosti se je polotil dela.

Tovariš Ivan Grajš, znan lovec, ki ima izkušnje tudi s kosmatincem, trdi, da je bil ta razmeroma majhen in neizkušen. Tisti, ki je čebelaril pri njegovih čebelah, je bil dosti bolj us-

pešen, saj je samo prijel in panj je bil narazen.

Pa še en razmislek. Čebelnjak-vozilo je visoko 115 cm. Medved je do 50 centimetrov pomaknil panj v notranjost čebelnjaka. Panje spodnje vrste je držala letev, ki je bila pribita pod panji, na notranjem robu pa je bila močnejša in to letev je spremenil v trske.

OBVESTILO

Čebelarje in društva obveščamo, da imamo na zalogi splošna priznanja po ceni 20 din, ki jih društva na občnih zborih lahko podelijo vsem tistim, ki so pripomogli k uspešnosti njihovega dela.

ZČDS

Vse čebelarje in naročnike, ki bodo prejeli prvo številko Slovenskega čebelarja v letu 1982, pa so medtem izstopili iz članstva ali odjavili naročnino prosimo, da revijo takoj vrnejo poštarju, na ovitek pa napišejo »odjavljam!«.

Uredništvo

»VINOGRADNIKI SE JEZIJO NA ČEBELARJE«

INŽ. FRANC SIVIĆ

Nedavno smo na ZČDS prejeli dopis dr. Aleksandra Nardina z Goriškega, kateremu je bil priložen izrezek časopisnega članka z gornjim naslovom. Članek so objavile Primorske novice.

Nerazumljivo je, kako med nekaterimi našimi vinogradniki še vedno vlada zmotno mnenje, da povzročajo čebele na grozdju škodo. Pravim nekaterimi, kajti tisti najbolj napredni, ki znajo bistro opazovati, so že zdavnaj spoznali, da so čebele kmetovalcu pa tudi vinogradniku pravzaprav samo koristne. Ko cvete vinska trta, pridno obiskujejo drobne, dehteče cvetove in jih oprahujejo. Brez čebel bi bil pridelek grozdja manjši.

Med zorenjem grozdja bomo opazili na jagodah precej čebel, toda če si vzamemo čas in jih opazujemo, bomo ugotovili, da sesajo sok samo iz poškodovanih plodov. Kožice na jagodah popokajo zaradi neugodnih vremenskih razmer, ali pa jih načno druge živali, npr. ose in sršeni. Čebele imajo preslabotne čeljusti, da bi same načele trdo kožico. S tem, ko izsesavajo ranjene jagode, koristijo pravzaprav vinogradnikom, saj bi grozdje sicer gnilo.

Zelo zmotna je trditev iz omenjenega članka v Primorskih novicah, da pripeljejo čebelarji v jeseni svoje čebele v bližino vinogradov zato, da bi izkoristile pašo na grozdju. V septembru je potrebno pripeljati panje z gozdne, ajdove ali resove paše v domače čebelnjake in jih nahraniti pred zimo. Ker pa so ti čebelnjaki

često v bližini vinogradov in čebelarji svojih muh ne morejo zapreti v panje, kot lahko kmetje zaprejo svojo živino v hleve, začnejo čebele seveda stikati okrog sladkega grozdja. Zlasti v času trgatve jih je veliko in včasih so prav nadležne. Čebelarjem krvavi srce, ko vidijo svoje ljubljanke, kako jih vinogradniki brezobzirno mečkajo skupaj z grozdem in marsikdo bi jih tedaj imel raje še v gozdu. Toda čebele je treba pravočasno, to je do konca septembra nakrmiti s sladkorno raztopino, da jo bodo še pravilno predelale. Takšno krmljenje na zimsko zalogo je na oddaljenih pasiških skoraj nemogoče.

Obsoditi moramo tiste posameznike, ki so se tako daleč spozabili, da so čebele na grozdju zastrupljali. Njihova imena bi morali dati na črno listo. Verjetno bi marsikateri ljubitelj vinske kapljice dobro premislil, predno bi od takšnega »vinogradnika«, ki načrtno zastruplja grozdje pred trgatvijo, kupil vino. Neprodane zaloge v kleti bi bile za takšne brezvestneže pravična kazen.

V imenu uredništva se zahvaljujem dr. Nardinu, ker nas je tako hitro informiral o omenjenem članku v Primorskih novicah in ker je v uredništvu tega časopisa tudi ustrezno posredoval. Dobro bi bilo, da bi se začeli goriški čebelarji čimprej pogovarjati o teh problemih z vinogradniki, seveda v okviru svoje organizacije in morda tudi v sodelovanju s kmetijsko-veterinarskim zavodom, saj se bodo sicer opisane težave ponavljale vsako jesen.

NOVA TELEFONSKA ŠTEVILKA ZČDS 210 992

NAŠE ZAČETNO DELO V ČEBELARSKEM KROŽKU NA OSNOVNI ŠOLI RADENCI

Nismo več začetniki, saj dela naš krožek že tretje leto. Najlepši uspeh pa smo dosegli prav letos, zato naj opišem, kako smo delali.

Radenska čebelarska družina nam je postavila pri svojem čebelarskem domu čebelnjak. Lastniki čebelnjaka smo postali mladi člani čebelarskega krožka. Zato smo se kmalu po pričetku šolskega leta lotili vseh del, ki so nam omogočila, da je naš čebelnjak zaživel. Ker smo že pred letom dobili od kmetijske zemljiške skupnosti v Gornji Radgoni 4000 din za začetno delo, smo si pod vodstvom našega mentorja, izkušenega čebelarja tov. Ivana Kneza izdelali v šolski tehnični delavnici 100 satnic. Ker šteje naš krožek 25 članov, smo si delo razdelili po skupinah: prva skupina je sestavljala satnike, druga je označevala mesta za žičenje, tretja je žičila satnike, v zadnji stopnji obdelave z električnim tokom 25 W smo vtrli satnice. In tako so bile pripravljene za panj.

Delo je bilo organizirano po načelu tekočega traku in vsak član krožka je preizkusil svojo spretnost na posameznem elementu in tako smo na naših štirih delovnih sestankih naredili 100 satnikov. Prenesli smo jih v čebelnjak, kjer smo že imeli pripravljenih 5 panjev.

Tudi na naselitev panjev nismo čakali dolgo. V prvih spomladanskih tednih so že izletavali roji pri radenskih čebelarjih. Ti so skrbno pazili na čas izleta, ker so vedeli, da imamo čebelarski krožkarji že vse pripravljeno, samo čebel še ne. Tako smo dobivali roje drugega za drugim, dali pa so nam jih: Leopold Škrlec, Anton

Šut, Franc Čuk, Ivan Budja in Marjan Škrlec. Tako naš čebelnjak ni bil več prazen. Potem smo novo čebeljo družino ogledovali vsak teden in nismo mogli verjeti, kako hitro se je množila nova zalega.

Do cvetenja akacije so bile naše čebele že pripravljene za prinašanje medicine in cvetnega prahu. Sredi junija smo prinesli nekaj zadelanega satja k našemu mentorju in tam natočili 6 kg čistega akacijevega medu. Nismo pa sami vsega pospravili, ampak ga je bilo dovolj tudi za vse učence naše šole, ko smo organizirali »reklamno« malico.

Takšno je bilo naše delo in ker smo ga radi opravljali, je bilo tudi uspešno. Zavedamo pa se, da ne smemo ostati pri tem. Za čebelarjenje je potrebno veliko opreme; oskrbeti bomo morali naše čebele za prezimovanje in za vse to bomo potrebovali materialna sredstva. Hvaležni bomo tistim, ki nam jih bodo preskrbeli.

Končno naj se še zahvalim našemu nadvse prizadevnemu mentorju tovarišu Ivanu Knezu iz Radenc, saj nas je skoraj vsak teden skrbno seznanjal z vsemi osnovami čebelarjenja. Upamo pa tudi, da nas bo naučil še mnogo koristnega.

Če lahko pridemo v poštev za nagradno tekmovanje, bomo zelo veseli.

Radenci, 24. junija 1981.

Predsednica čebelarskega
krožka na osnovni šoli Radenci
Darja Škrlec

MLADI ČEBELARJI IZ NABREŽINE NAM PIŠEJO

Srečanja in tekmovanja v Novi Gorici so se udeležili tudi ekipi čebelarškega krožka na nižji srednji šoli Igo Gruden iz Nabrežine pri Trstu, ki je menda edini čebelarški krožek v Italiji.

O tej priliki smo se dogovorili, da bodo tudi krožkarji te šole sodelovali v naši rubriki Slovenskega čebelarja. Besedo so držali in nam poslali prispevke, ki jih z veseljem objavljamo.

Mlade krožkarje iskreno pozdravljamo, mentorju čebelarškega krožka prof. Zvonku Legiši pa želimo, da bi usposobil prizadevne čebelarje.

Komisija za čebelarški naraščaj
pri ZČDS

OBISK PRI ČEBELARJU

Učenci 2. a razreda, ki smo v čebelarškem krožku, smo bili pri prof. Terčelju, da bi si ogledali njegov čebelnjak. Najprej nam je povedal mnogo zanimivega o čebelah in čebelarstvu, nato pa nam je pokazal roj, ki je v vedru čakal, da ga čebelar spravi v nov panj. Na pomlad namreč, ko se obeta nov zarod in bi bilo v panju premalo prostora za vse, odleti z matice več kot polovica delavk, da pusti prostor mlademu rodu. To je bil že drugi letošnji roj.

Prvega je prof. Terčelj dva dni prej spravil v panj, ki ga je namenil našemu krožku. Z zanimanjem smo si ogledali, koliko satovja so živalce zgradile v slabih dveh dneh. Vse čebele so bile zbrane na satnici, na najbolj sončni, topli strani panja. Satovje prvega satnika je bilo že skoraj dograjeno in v celicah so se že bleščale prve kapljice medu.

V roke nam je dal čokatega trota, saj ta ne piči, ker nima žela. Matice pa nismo videli. Poskusili smo tudi matični mleček, ki ga je z noževo konicco postrgal iz sata. Opazovali smo lešniku podobno celico — matičnik, v katerem dorašča matica, ter hobo v njem.

Nekaj dni za tem je bil naš panj na šoli. Žal pa je bilo prve dni zelo hladno in vetrovno, tako da čebele sploh niso letale na pašo. Ker je panj nov in čebele še nimajo zaloge hrane, jih je treba krmiti s sirupom (z vodo in sladkorjem).

Upajmo, da se bo vreme le ustalilo in želimo čebelam dobro pašo ter prijetno počutje v novem domu!

Kristina Rebula, 2. a
Nižja srednja šola Igo Gruden
Nabrežina (Trst)

OGLASI

KUPIM 30 naseljenih AŽ panjev 10 satov s satjem.
Franc Petrovčič, Planina pri Rakeku 156, tel: 067 75 610.

PRODAM IMV kombi, registriran kot čebelnjak za 20 AŽ panjev.
Vinko Novak, c. na Vrhovce 7 A, tel: 267 833.

FRANJO KOZAR

Rodil se je v Veržeju pred 80 leti. Kot pedagog, kar je bil njegov osnovni poklic, je vedno vzgajal mladi rod tudi za napredek čebelarstva. Ljubil je naravo, zato je vedno po napornem delu v šoli in na družbenopolitičnem področju rad zahajal k svojim ljubljankam — čebelam. Toda preteklo leto in v letošnji pomladi, ko so bile njegove družine na vrhu svojega razvoja in ko je še vedno poln optimizma pričakoval uspehov pri čebelarjenju, ga je iznenadila bolezen, ki nam ga je za vedno iztrgala iz naše sredine.

Imeli smo ga radi, saj je s svojo neсеbičnostjo bil vedno pripravljen svetovati ali pa kako drugače pomagati čebelarjem veržejske čebelarске družine.

Za vse njegovo delo se mu ČD Veržej še enkrat prav prisrčno zahvaljuje.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu. Naš bivši predsednik naj v miru počiva v bližini akacijevih gozdov ob reki Muri.

CD Veržej

ANTON STEFANCIOSA

Umril je človek, Maistrov borec, vzgojitelj, strokovnjak, družbeni delavec, kulturnik, in z vsem srcem tudi čebelar.

Bil je v pravem pomenu besede človek in verjel je v ljudi. Prvi od devetero otrok trgovca in gostilničarja od Florjana nad Rogatecem se je zapisal učiteljevanju in za njim v družini še dva.

Pristne vezi z naravo so ga spoprijateljile s čebelicami, temi malimi marljivimi bitji, ki jim je bil zvest do poslednjega dne. Celih petdeset let je vodil čebelarско družino v Rogatcu in svoje obilne izkušnje in svoje široko znanje delil vsem, ki so se želeli izpopolniti ali pa so se čebelarjenja šele učili. Prejel je vsa

najvišja čebelarска odlikovanja Antona Janše in tudi dve državni, s katerima ga je odlikoval tovariš Tito: red dela s srebrnim vencem in red zasluga za narod s srebrno zvezdo.

Rodil se je 23. aprila 1893. Med prvo svetovno vojno je dodobra spoznal strelske jarke na ruski fronti in ko so mu v Mariboru uspešno zakrpali rane, tudi Doberdob. Kot mlad Maistrov borec za slovensko severno mejo je dosegel, da so v Maistrovih vrstah poveljevali v slovenščini. Za slovenščino se je boril tudi kot šolnik, saj je po prvi svetovni vojni v dokaj nemško usmerjenem Rogatcu poučeval v slovenščini, ustanovil je slovensko čitalnico, dramsko skupino, režiral in igral, ustanovil prosvetno in športno društvo in kot poveljnik gasilskega društva Rogatec uvedel poveljevanje v slovenščini tudi med gasilci.

Med drugo svetovno vojno so ga izgnali. Po vojni se je vrnil v šolo Gaberje pod Donačko goro, kjer je že pred vojno ravnateljaval. Ustanovil je gasilsko društvo Donačka gora in se poleg poučevanja z vso vnemo lotil obnavljanja domovine in posodabljanja življenja na vasi.

Z njegovo smrtjo niso prizadeti samo sorodniki in tisoči učencev, ki jim je prvi usmerjal korak v učenost, ampak tudi slovenski čebelarji. Ljubezen do čebel in čebelarjenja je kot seme zasačil v srca svojih vnukinj in njunih partnerjev in bil srečen, da so njegove čebele v dobrih rokah.

Odsev njegove duhovne veličine in človečnosti, njegov zlahetni značaj, ki je gradil čvrste medčloveške odnose in vezi spoštovanja, sili k zgledovanju.

CD Rogatec

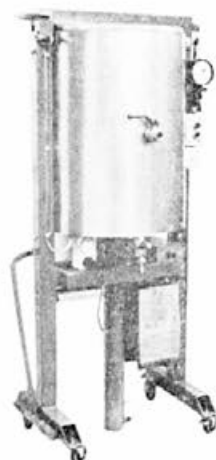
E. M. FUCHS

SPECILNA TRGOVINA ZA SODOBNO
ČEBELARSTVO Telefon (04222) 42286
A - 9061 CELOVEC - Wölfnitz - Felsenschmied-
gasse 19

éts **Thomas** fils
ÖSTERREICH REPRÄSENTANZ

B.P. n° 2 - 45450 FAY-AUX-LOGES

(Telefon iz Jugoslavije 9943-4222-42286)

BWI

UGODNA PONUDBA

1. KADILNIKI — pocinkani,	premer 10 cm z mrežo	ÖS	190
nerjaveči,	premer 10 cm brez mreže	ÖS	210
nerjaveči,	premer 8 cm z mrežo	ÖS	190
2. UGODNA PONUDBA NOVIH IZDELKOV			
ELEKTRICNI NOŽ, »francoski«, z ravnim rezilom in temostatom,		ÖS	860
tudi za AZ sate. Nudimo 2 leti garancije		ÖS	540
isti nož brez termostata 220 V			
3. POSODE ZA TOČENJE MEDU			
50 kg urez mreže, nerjaveče		ÖS	870
50 kg z mrežo, special		ÖS	1280
100 kg brez mreže, nerjaveče		ÖS	1350
100 kg z mrežo, special		ÖS	1620
4. TOČILA NA ROČNI POGON			
tangencialna ali radialna iz nerjaveče pločevine			
za 4 sate od		ÖS	2950
za 3 sate od		ÖS	2780
5. PLINSKI TOPILNIK ZA VOSEK (mala izdelava)			
za 10 l, nerjaveč		ÖS	2960
za 80 l, nerjaveč		ÖS	4985
za 130 l, nerjaveč		ÖS	12200

Na razstavi v Polju od 9.—10. januarja 1982 bomo razstavili in demonstrirali kompletno linijo za pridobivanje medu za čebelarstvo z 100 panji.

NOVOST!

1. BWI. Avtomatični specialni topilnik in preša za vosek (dve velikosti)
2. Ultra avtomatična črpalka za pridobivanje matičnega mlečka iz matičnikov
3. Kompletna oprema za vzrejo matic in proizvodnjo matičnega mlečka
4. Stroj za odkrivanje satja za srednja čebelarstva

Zahvaljujemo se našim strankam v Jugoslaviji za zaupanje.

Voščimo vam srečno Novo leto in veliko čebelarskega uspeha v letu 1982.

Na svidenje v Polju!

E. M. Fuchs

VABILO NA REDNO LETNO KONFERENCO Č. D. BARJE

Vse člane in nečlane ČD Barje vabimo na letno konferenco, ki bo 27. 12. 1981 v prostorih doma upokoјencev »Krim Rudnik«, pot k ribniku (pod Rakovniško cerkvijo). Pričetek konference bo točno ob 9. uri, z običajnim dnevnim redom. Vabljeni!

Odbor

OBVESTILO

ZČDO Žalec vabi na tečaj-predavanje o nakladnem čebelarjenju v normalni in dvotretinski nakladi, ter čebelnih boleznih (diapozitivi in film), ki bo 6. 12. 1981 ob 9.30 v dvorani Hmežad — Žalec (pri progji). Predaval bo dr. Bretschko iz Avstrije.

tajnik ZČDO Žalec

NOVA TELEFONSKA ŠTEVILKA ZČDS

Podjetje za PTT promet — Ljubljana nas je obvestilo, da bo kliena številka za Zvezo čebelariskih društev Slovenije, od 29. 11. 1981 naprej **210 992**, in ne več **20 208**.

ZČDS

Llist izhaja vsakega 1. v mesecu
Izdaja ga Zveza čebelariskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II, Telefon: 210 992.
Izdajateljski svet: Dušan Svára, predsednik; člani: Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Slander in Janez Terlep.
Uredniški odbor: Janez Mihelič, Dušan Svára, Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Sivc.
Odgovorni urednik: Dušan Svára
Glavni urednik: prof. Janez Mihelič
Tehnični urednik: Matija Hočevár
Lektor: Danica Bizjak

Glavni in odgovorni urednik Biltena — Medex — exp.-imp. Franc Strumbelj.
Letna naročnina za nečlane 300.—, za tujino 350.—, za člane čebelariskih organizacij drugih republik 300.— dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Reklamni oglasi: cela stran — 6000 din, pol strani — 3500 din, četrt strani — 2000 din. Trikratna zaporedna objava 20 % popusta. Splošni oglasi: beseda 10 dinarjev. Članj imajo pravico do enega brezplačnega oglasa v tekočem letu, do 20 besed. Za vsako naslednjo besedo doplačajo po veljavni tarifi 10 dinarjev. Članarina znaša 250.— din in 1 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar. Št. žiro račun pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Revijo sofinancira RSS.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 7500 izvodih.
Rokopisov ne vračamo.